

Komparativna analiza lokalnih radijskih postaja Bjelovarsko-bilogorske županije

Kranželić, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

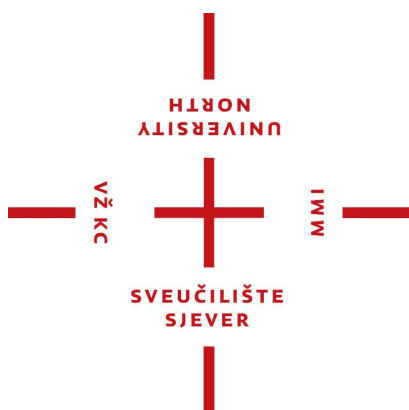
2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:418465>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

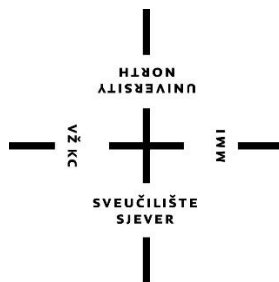
Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

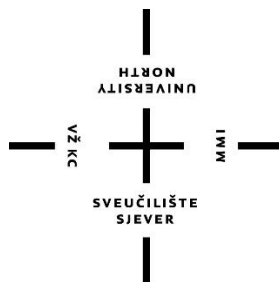
**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 288_KOM_2024

**Komparativna analiza lokalnih radijskih postaja
Bjelovarsko-bilogorske županije**

Klara Kranželić, 0336055181

Koprivnica, rujan 2024. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 288_KOM_2024

Komparativna analiza lokalnih radijskih postaja Bjelovarsko-bilogorske županije

Studentica

Klara Kranželić, 0336055181

Mentorica

izv. prof. dr. sc. Lidija Dujić

Koprivnica, rujan 2024. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Komunikologija, mediji i novinarstvo

STUDIJ Prijediplomski studij komunikologije, medija i novinarstva

PRISTUPNIK Klara Kranželić MATIČKI BROJ 0336055181

DATUM 30. 8. 2024. KOLEGIJ Novinarska radionica 2

NASLOV RADA Komparativna analiza lokalnih radijskih postaja Bjelovarsko-bilogorske županije

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Comparative analysis of local radio stations in Bjelovar-Bilogora County

MENTOR Lidija Dujic ZVANJE izv. prof. dr. sc.

ČLANOVI POVJERENSTVA
1. izv. prof. dr. sc. Željko Krušelj
2. doc. dr. sc. Krešimir Lacković
3. izv. prof. dr. sc. Lidija Dujic
4. doc. dr. sc. Irena Radej Miličić
5.

Zadatak završnog rada

BROJ 288/KOM/2024

Tema ovoga završnog rada jest komparativna analiza sedam radijskih postaja Bjelovarsko-bilogorske županije kojom se istražuju promjene i prilagodbe radija suvremenom medijskom i političkom kontekstu. U teorijskom dijelu rada, uz kratak povijesni osvrt na pojavu radiofonije u svijetu i u Hrvatskoj, detaljnije se predstavlja radijsko područje ove županije koje se potom u istraživačkom djelu rada dodatno profilira strukturiranim intervjuima sa zaposlenicima lokalnih radijskih postaja.

- U radu je potrebno:
- Uvodno izložiti kratak povijesni osvrt na pojavu radiofonije.
 - Detaljnije opisati ulogu lokalnog radija na primjeru radijskih postaja Bjelovarsko-bilogorske županije.
 - Definirati metodologiju istraživanja.
 - Istražiti stavove i iskustva novinara na lokalnim radijskim postajama.
 - Izvesti zaključke na temelju dobivenih rezultata.

ZADATAK URUČEN 4. 9. 2024 POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SIEVER

Predgovor

Ovaj završni rad pod naslovom „Komparativna analiza lokalnih radijskih postaja Bjelovarsko-bilogorske županije“ rezultat je mog interesa za radio kao medij, koji i danas, unatoč tehnološkim promjenama, zadržava svoju važnost u informiranju i povezivanju lokalnih zajednica. Iako se radio suočava s brojnim izazovima u digitalnom dobu, ostaje jedinstven po svojoj dostupnosti i neposrednom kontaktu s publikom.

U radu sam se usmjerila na usporedbu lokalnih radijskih postaja, s posebnim naglaskom na one iz Bjelovarsko-bilogorske županije, kako bih istražila njihov rad i sadržaj koji nude, odnosno utvrdila kako ispunjavaju svoju ulogu u informiranju i zadovoljenju potreba lokalne zajednice. Analiza ovih postaja pruža uvid u specifičnosti njihovog djelovanja, ali i u izazove s kojima se suočavaju.

Zahvaljujem svojoj mentorici, izv. prof. dr. sc. Lidiji Dujić, koja mi je tijekom predavanja na kolegijima Novinarska radionica 1 i Novinarska radionica 2 pružila ne samo stručno vodstvo, nego i inspiraciju za odabir ove teme. Njezina podrška i savjeti bili su mi od velike pomoći u procesu izrade ovoga završnog rada. Nadam se da će ovaj rad doprinijeti boljem razumijevanju uloge lokalnih radijskih postaja i potaknuti daljnje istraživanje u ovom području. Posebnu zahvalu zaslužuju moji roditelji i prijatelji koji su mi bili podrška i oslonac tijekom moga trogodišnjeg studiranja.

Sažetak

Tema ovoga završnog rada jest komparativna analiza lokalnih radijskih postaja. Rad se sastoji od dva dijela. Prvi, teorijski dio bavi se osnutkom i razvojem radija kao medija koji je prvobitno bio stvoren da informira, obrazuje i zabavlja korisnike, a s vremenom djelomično gubi tu svrhu. Agencija za elektroničke medije, uz podršku Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti medija, nastoji vratiti obrazovnu ulogu radija kroz financijske poticaje za stvaranje obrazovnih emisija. Lokalne radijske postaje cijene povjerenje lokalne zajednice i pokazuju da će javnost najprije odabrati radio kao medij za informiranje o lokalnim temama. U radu se analiziraju lokalne radijske postaje na području Bjelovarsko-bilogorske županije. U istraživačkom dijelu rada provodi se kvalitativno istraživanje putem intervjua s djelatnicima radijskih postaja. Zaključno su usustavljeni rezultati istraživanja i potvrđene istraživačke hipoteze.

Ključne riječi: radio, lokalne radijske postaje, Bjelovarsko-bilogorska županija, mediji, radijsko novinarstvo

Summary

The topic of this final paper is the comparative analysis of local radio stations. The paper consists of two parts. The first, theoretical part, deals with the establishment and development of radio as a medium that was originally created to inform, educate, and entertain users, but over time partially loses that purpose. The Agency for Electronic Media, with the support of the Fund for the Promotion of Pluralism and Media Diversity, strives to restore the educational role of radio through financial incentives for the creation of educational programs. Local radio stations value the trust of the local community and demonstrate that the public will first choose radio as the medium for information on local topics. The paper analyzes local radio stations in the Bjelovar-Bilogora County area. In the research part of the paper, a qualitative study is conducted through interviews with radio station employees. Finally, the research results are systematized, and the research hypotheses are confirmed.

Keywords: radio, local radio stations, Bjelovar-Bilogora County, media, radio journalism

Popis korištenih kratica

AEM – Agencija za elektroničke medije

BBC – *British Broadcasting Company*

VEM – Vijeće za elektroničke medije

BBŽ – Bjelovarsko-bilogorska županija

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Radio kao medij	2
2.1. Početci radiofonije u svijetu	2
2.2. Početci radiofonije u Hrvatskoj	5
2.3. Društvena uloga radija	7
2.4. Politička uloga radija	8
3. Uloga radija kao lokalnog medija	10
3.1. Povijest i razvoj radija u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji	10
3.2. Podaci o lokalnim radijskim postajama u BBŽ prema AEM-u	12
3.3. Sufinanciranje lokalnih radijskih postaja	14
3.4. Trendovi na lokalnim radijskim postajama	15
4. Struktura lokalnih radijskih postaja	18
5. Istraživanje	20
5.1. Metodologija	20
5.2. Cilj istraživanja	21
5.3. Uzorak istraživanja	22
5.4. Intervju – upitnik i odgovori	22
5.5. Rezultati istraživanja	26
6. Zaključak	30
7. Literatura	31
8. Popis slika	34
9. Prilozi	35
9.1. Alfa radio	35
9.2. Super radio	36
9.3. Radio Terezija	37

9.4. Radio Daruvar	39
9.5. Radio Krugoval Garešnica	40
9.6. Radio Grubišno Polje	41
9.7. <i>Online</i> radio Euforija	42

1. Uvod

Tema ovoga završnog rada jest komparativna analiza lokalnih radijskih postaja BBŽ. Cilj je rada analizirati i usporediti lokalne radijske postaje u navedenoj županiji dok je svrha prikazati njihov način rada kako bismo razumjeli izazove s kojima se suočavaju lokalne radijske postaje u suvremenom medijskom okruženju.

Digitalizacija, promjene u navikama slušatelja te politički i društveni konteksti u BBŽ-u značajno su utjecali na rad radijskih postaja. Tradicionalno, radio je bio izvor vijesti i zabave, no danas se lokalne radijske postaje suočavaju s brojnim izazovima koje sa sobom nosi digitalno doba, kao i s rastućim pritiscima političkih struktura. Ovaj završni rad istražuje promjene koje utječu na rad lokalnih radijskih postaja u BBŽ-u kako bismo razumjeli kompleksne prilagodbe novim okolnostima, uključujući spomenute tehnološke izazove i političke pritiske.

Završni rad sastoji se od dva dijela – teorijskog i istraživačkog. U prvom, teorijskom dijelu rada najprije je opisana pojava radiofonije u svijetu i u Hrvatskoj, potom globalni značaj radija kao medija te lokalnih radijskih postaja u zajednicama kojima se obraćaju. Detaljnije je zatim istraženo i predstavljeno radijsko područje BBŽ koje čini sedam radijskih postaja. U drugom, istraživačkom dijelu rada na temelju podataka i informacija dostupnih na AEM-u pripremljena su pitanja za intervju koji je slijedio. Intervju se sastojao od 6 pitanja, uzorak je bio namjeran, a pitanja strukturirana, poslan je e-mailom u kolovozu 2024. godine. Intervjuirana su četiri ispitanika s tri lokalne radijske postaje koje djeluju na ovom području.

Postavljene su tri istraživačke hipoteze:

H1: Navike slušanja radija drastično su se promijenile u posljednja dva desetljeća.

H2: Lokalne radijske postaje susreću se s brojnim izazovima u digitalno doba.

H3: Politički kontekst BBŽ ima utjecaj na lokalne radijske postaje, odnosno na sadržaj koji se plasira slušateljima.

2. Radio kao medij

Radio, skraćeno od američkoga engleskog *radiophony*, masovni je medij zasnovan na tehnološkom postupku prijenosa zvuka i govora putem radiovalova. Znanstveni napredci i tehnološki izumi u domeni masovne komunikacije tijekom kraja 19. i početka 20. stoljeća transformirali su načine bežičnog prijenosa informacija. Napredak je rezultirao stvaranjem novih elektroničkih medija sa značajnim proširenjem njihove dostupnosti diljem svijeta, a pojava radija označava početak nove ere masovnog komuniciranja.

Od svog nastanka pa sve do danas radio je dominantno sredstvo komuniciranja. Otprije se govorilo u narodu „radio je rekao to!“, a upravo ta rečenica označavala je istinu i povjerenje građana prema ovom mediju. Radio je i danas najažurnije sredstvo javnog komuniciranja. Nema crnih kronika, pornografije, kriminalističkih priča ili romansa, on čuva svoj ugled. Također, jedna od značajnih prednosti radija jest njegova sekundarnost, naime njegov sadržaj se apsorbira sluhom tako da ostavlja slobodne ruke za obavljanje ostalih radnji (Biškup 1981: 57).

2.1. Početci radiofonije u svijetu

U početku bežična je komunikacija imala dvije osnovne namjene, a to su vojska i pomorstvo, no nedugo nakon toga u 20. stoljeću dobiva i treću. Radiofonija se u svijetu počinje pojavljivati krajem 19. stoljeća zahvaljujući brojnim tehnološkim i znanstvenim napredcima. Početke radiofonije obilježilo je nekoliko značajnih događaja, prvi od njih bio je rad francuskog radiotehničara Guglielma Marchonija, prozvanog zato i „Ocem radija“. Naime, iako nije bio obrazovan, ponekad je prisustvovao predavanjima na Sveučilištu u Bologni gdje se susreće s Herzovim elektromagnetskim valovima te počinje eksperimentirati s njima radi ostvarivanja bežičnog prijenosa telefonskih signala. Godine 1879. u Engleskoj je osnovao tvrtku *Wireless Telegraph and Signal Company*, koja kasnije mijenja naziv u *Marconi Wireless Telegraph Company*. Nedugo nakon toga postigao je uspjeh u uspostavi radioveze na velike udaljenosti: 1897. preko Bristolskoga kanala (14 km), 1899. preko Engleskoga kanala (187 km), a dvije godine kasnije, 1901. preko Atlantika, između Cornwalla u Engleskoj i Newfoundlanda u Kanadi (3400 km). Također, za svoj doprinos u bežičnoj telegrafiji 1909. godine Marconi je podijelio Nobelovu nagradu za fiziku s Karlom Braunom.¹

¹ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/marconi-guglielmo>

Po svojim pionirskim eksperimentima u sferi radiofonije poznat je i kanadski elektroinženjer Reginald Fessenden, koji je konstruirao radio-kompas, podvodni podmorski primopredajnik zvučnih valova (1910.-1911.), turboelektrični pogon ratnih brodova, a za vrijeme Prvoga svjetskog rata konstruirao je prvi američki zvučni dubinomjer za mjerenje dubina većih od 200 m (danas poznat pod njegovim imenom). Među značajnijim dostignućima bio je i prvi radio prijenos ljudskoga glasa i glazbe 1906. godine.²

U Sjedinjenim Američkim Državama, elektroničar Lee de Forest bio je ključni inovator u razvoju radiofonije. Poznat je po izumima kao što su elektrolitički detektor i plinom punjena dioda. Patentirao je elektronsku cijev trodiodu 1907. godine, koja je omogućila pojačavanje električnih promjena i revolucionirala elektroniku. Njegov audion, temelj radiofonije, omogućio je konstrukciju stabilnih radioprijamnika. Također, postavio je povratnu vezu u audionu, stavljajući oscilatore i radioodašiljače. Najvažnije od svega, 1916. godine konstruirao je radioodašiljač. Isto tako bavio se i zvučnim filmom te su njegovi izumi bili ključni u razvoju tog područja. Tijekom Drugoga svjetskog rata radio je na vojnoj primjeni elektronike. Godine 1950. napisao je autobiografiju *Father of Radio (Otac radija)*.³

Iz svega navedenog može se zaključiti kako radio nema stvarnog izumitelja, već je produkt rada brojnih više ili manje poznatih izumitelja. Kao što je već spomenuto, Marconi se smatra ocem radija, no istaknuti samo njegovo ime netočno je i nepošteno prema drugim izumiteljima koji su svojim radom pridonijeli nastanku ovoga masovnog medija. „Za uspostavu prvoga elektroničnog medija bilo je potrebno mnogo više od same tehnologije, bez obzira na početne manjkavosti radio je vrlo brzo napredovao obuhvativši sve struke, ali i članove društva“ (Mučalo 2010: 101).

Prvi licencirani radio svoje emitiranje započeo je u studenom 1920. godine u Americi. Dvije godine kasnije počela je i britanska radiofonija, potom je slijedila uspostava radijskih postaja u europskim državama kao što su Francuska, Njemačka, Španjolska itd. Valja istaknuti kako ni Hrvatska nije kaskala za ostatkom Europe te je u svibnju 1926. započeo s emitiranjem Radio Zagreb, prva radijska postaja u jugoistočnoj Europi (Peruško 2011: 109). Ubrzo zatim radiofonija se rasprostranjuje diljem svijeta, a razdoblje 1950-ih smatra se razdobljem vladavine radija u sferi elektroničkih medija. No, shvaćanje radija kao medija razlikovalo se u Americi i Europi. McLuhan u knjizi *Razumijevanje medija* američku i englesku radiofoniju stavlja na jednu stranu, opisujući ih kao „intenzivnu vizualnu organizaciju doživljaja“ koja nastaje pod utjecajem izloženosti pismenosti i industrijalizaciji dok se s druge strane nalazi „grublja i manje vizualna europska

² <https://pomorski.lzmk.hr/clanak/fessenden-reginald-aubrey>

³ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/de-forest-lee>

kultura“ koja je podložnija mediju radija (McLuhan 2008: 265). Odnosno, radio kao medij u Americi je shvaćen kao sredstvo zabave dok su ga europske zemlje koristile kao medij kulturnog značaja. Ubrzo se radio nametnuo kao medij za informiranje, čime se svidio i političarima, a režimi su ga prepoznali kao vrlo moćan i politički snažan instrument podložan zlouporabi.

Među prvim radiofonijama svakako treba istaknuti KDKA i BBC. KDKA je prva komercijalna radijska stanica koja je svoje emitiranje započela u Sjedinjenim Američkim Državama, 2. studenog 1920. godine. Smještena u Pittsburghu, Pennsylvania, KDKA je pružila pionirski model radijskog emitiranja, predstavljajući raznolike programe koji su obuhvaćali glazbu, vijesti, političke govore i sportske događaje. Njezino pokretanje označilo je početak komercijalne radiodifuzije u SAD-u te je postavilo temelje za razvoj radio industrije u zemlji (Peruško 2011: 110). S druge strane, British Broadcasting Corporation (BBC) osnovan je 1922. kao prva nacionalna radiotelevizijska postaja u Velikoj Britaniji. BBC je bio ključan kod uvođenja javnoga radijskog servisa u Britaniji i uspostavljanja visokih standarda programiranja. Od svog osnutka, BBC je imao značajan kulturni, informativni i obrazovni utjecaj na britansko društvo, pružajući širok spektar programa koji su obuhvaćali glazbu, dramu, vijesti, obrazovne i zabavne sadržaje. Osim toga, BBC je bio inovator u tehnologiji i metodama emitiranja, postavljajući standarde za radijske, a kasnije i televizijske servise diljem svijeta (Peruško 2011: 111).

Tijekom 20. stoljeća, politički sukobi i ratovi rezultirali su pojavom tajnih radijskih postaja, koje su bile skrivane lokacijom ili nekonvencionalnom frekvencijom za emitiranje, često s ciljem širenja dezinformacija u okupiranim područjima. Kasnije se pojavljuju i lokalne *Community* radijske postaje, financirane donacijama slušatelja i usmjerene prema specifičnim zajednicama. Piratski radio, poznat i kao *offshore* radio, nastao je kao odgovor na regulatorna ograničenja. Prvi takav radio osmislili su Danci, a osnovni zadatak takvih nelicenciranih radija bio je izbjegavanje bilo kakvih ograničenja emitiranja. Unatoč usponu televizije, radio je opstao zahvaljujući mobilnosti tranzistora i rastu diskografske industrije, posebno privlačeći mladu publiku. U 21. stoljeću, digitalna revolucija transformirala je i radijsku industriju, ali se radio uspješno prilagodio i proširio svoju publiku. Promjene u vlasništvu i kategorizacija programa, s naglaskom na ciljanu publiku i prihode od oglašavanja, oblikovali su suvremeni radijski pejzaž (Mučalo 2010: 105).

2.2. Početci radiofonije u Hrvatskoj

Politička situacija u kojoj se rađala ideja za osnivanje radijske postaje u Zagrebu nije bila idealna, između ostaloga i zato što je početkom kolovoza 1920. godine na snagu stupio i strogi Zakon o zaštiti države prema kojemu je bilo predviđeno do 20 godina zatvora ili čak smrtna kazna za svaku pismenu ili usmenu anarhističku ili komunističku propagandu ili iznošenje mišljenja suprotnog tadašnjem gospodarskom i političkom poretku. Tadašnje Ministarstvo pošta i telegrafa Kraljevine SHS usvojilo je 25. srpnja 1923. godine Pravilnik o privatnim radiotelegrafsko-telefonskim prijamnim aparatima, što je označilo prvi službeni dokument kojim je država nastojala uspostaviti nadzor nad zbivanjima u eteru (Mučalo 2010: 132). Radiofonija u Hrvatskoj započela je osnivanjem Radio Zagreba, koji je šezdesetih godina 20. stoljeća bio mentor za razvoj lokalnih radijskih postaja u gradovima poput Dubrovnika, Osijeka, Splita, Pule, Rijeke i Bjelovara. S vremenom su lokalne radijske postaje počele nastajati samostalno, često pod okriljem narodnih i radničkih sveučilišta, poduzeća, obrazovnih centara i lokalne uprave. Unatoč svim restrikcijama radioamateri su i dalje aktivno djelovali u eteru.

Radio Zagreb oglosio se prvi put u eteru 15. svibnja 1926. godine, točno u 20 sati i 30 minuta. Kao što je već navedeno, Radio Zagreb označio je prvo radijsko emitiranje u ovom dijelu Europe. Prostori radijske postaje bili su skromni, sastojali su se od malog studija, režije s uređajima za emitiranje i čekaonice. Odašiljač je bio u potkrovlju, a antena se nalazila na 60 metara od tla, prostori radijske postaje bili su smješteni u zgradi na Markovom trgu. Sam program započeo je s himnom Lijepa naša koju je na klaviru odsvirao Krsto Odak, a početak radija najavila je spikerica Božena Begović. Osnovnu radijsku programsku shemu činili su glazba, informativni programi i radio drame (Mučalo 2002: 25).

Tehnički razvoj radija u Hrvatskoj išao je u korak s Europom i svijetom, ali komercijalizacija radijskog etera napredovala je sporije. Postupno je rastao i broj slušatelja, trajanje koncesija, snaga odašiljača i trajanje programa, ovisno o mogućnostima realizacije i uvjetima proizvodnje (Mučalo 2010: 134). Važnost radijskih postaja u Hrvatskoj postala je posebno evidentna tijekom Domovinskog rata, kada su u ratom pogođenim područjima radijske postaje djelovale iz podrumskih prostora, povezanih telefonskim linijama s kriznim stožerima i općinskim centrima za uzbunjivanje. Za vrijeme Domovinskog rata, jedan od najvažnijih hrvatskih radioreportera bio je Siniša Glavašević koji je radio kao novinar i ratni izvjestitelj na Hrvatskom radiju Vukovar i postao poznat po svojim izvještajima iz opkoljenoga grada. Njegovi emotivni i hrabri izvještaji iz Vukovara pružali su važne informacije i podizali moral građanima rijekom rata. Nažalost, Glavašević je ubijen 1991. godine, ali je ostao simbolom hrabrosti i posvećenosti novinarskom

poslu u teškim ratnim uvjetima.⁴ Isto tako, rasporedi emitiranja prilagodili su se hitnim obavijestima i novinarskim izvještajima, pretvorivši se u ratne programe čiji je glavni cilj bio upozoravanje stanovništva na opasnosti. Nakon osamostaljenja Hrvatske, društvo i medijski prostor su se demokratizirali. Trebalo je vremena za uređenje poslovanja radijskih nakladnika kao trgovačkih društava te se čekalo na zakonodavno uređenje ovlasti, dobivanje i trajanje koncesija i drugih sličnih aspekata. Upravo kod privatizacije radijskih postaja valja istaknuti Zakon o telekomunikacijama koji je 1994. godine stupio na snagu, a počeo se provoditi iduće 1995. godine. Prema tom zakonu radijske su se postaje trebale opredijeliti za neki od modela trgovačkih društava (javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću), a definiranje vlasnika bio je osnovni uvjet za daljnji razvoj i nastavak emitiranja (Mučalo 2002: 100-101). Zakon o telekomunikacijama, koji je bio usmjeren na usklađivanje s Europskim zakonodavstvom, donesen je pet godina kasnije, 1999. godine. Osnovani su također i Hrvatski zavod za telekomunikaciju i Vijeće za radio i televiziju. Marina Mučalo (2002) navodi kako je početkom 21. stoljeća Hrvatska imala 126 radijskih postaja, od kojih 3 na nacionalnoj razini, 17 regionalnih na županijskoj razini i 103 lokalne radijske postaje (Mučalo 2002: 103). Godine 2003. donesen je Zakon o elektroničkim medijima koji regulira minutažu informativnog sadržaja, postotak vijesti i obavijesti s područja koncesije i reklamnu minutažu. Agencija za elektroničke medije (AEM) imenovana je kao krovna institucija, djelujući kao samostalna i nezavisna pravna osoba koja obavlja poslove za Vijeće za elektroničke medije (VEM), neovisno regulatorno tijelo u području elektroničkih medija u Republici Hrvatskoj. Novost koju je uveo ovaj zakon bio je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, koji preusmjerava sredstva iz državnog proračuna, u skladu s odredbama Zakona o HRT-u, za financiranje sadržaja od javnog interesa.⁵

Osnovna zemaljska radijska distribucija u Hrvatskoj temelji se na analognim FM mrežama, koje ne omogućuju značajno povećanje distribucije. Eksperimentalno odašiljanje radijskih programa u digitalnoj DAB+⁶ tehnologiji započelo je 20. studenog 2017. godine s odašiljača Sljeme, Mirkovica, Učka i Ivanščica, pokrivajući područje Zagreba i okolnih županija te dijelove Primorsko-goranske i Istarske županije. Do 2020. godine, pokrivenost je proširena na Osijek, Split, Dubrovnik, zapadnu Slavoniju, Zadar i okolna područja. U srpnju 2021. godine raspisan je natječaj za izdavanje dozvole za uporabu radiofrekvencijskog spektra za digitalni radio, označavajući tako početak komercijalnog rada DAB+ mreže. Prve DAB+ koncesije dodijeljene su 3. veljače 2022.

⁴ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/glavasevic-sinisa>

⁵ <https://www.aem.hr/agencija/>

⁶ DAB (eng. *Digital Audio Broadcasting*) – sustav za radiodifuziju visoko kvalitetnih digitalnih audio programa te pratećih podatkovnih usluga namijenjenih za prijam putem uređaja vrlo sličnih FM prijamicima.

godine, uključujući nacionalnu koncesiju i regionalne koncesije za nekoliko tvrtki. Međutim, studija nije pokazala ekonomsku isplativost DAB+ mreže, a javni interes utvrđen je samo za jednu digitalnu regiju. Agencija za elektroničke medije, u suradnji s HAKOM-om, provela je proceduru utvrđivanja opravdanosti i javnog interesa za dodjelu koncesija na nacionalnoj i regionalnoj razini, no koncesije su donesene samo za digitalnu regiju DB0-DC0 kojima pripadaju Međimurska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka, dio Bjelovarsko-bilogorske, Krapinsko-zagorska, Grad Zagreb, Zagrebačka, dio Sisačko-moslavačke, Karlovačka, dio Primorsko-goranske županije.⁷

2.3. Društvena uloga radija

Radio se od svojih početaka pa tako i danas stalno razvija te prilagođava tehnološkim i društvenim promjenama, s time da se njegove osnovne funkcije, a to je informiranje, obrazovanje i zabava, ne mijenjaju. „Radio je postao društveno važan medij s implikacijama na obitelj, ali i na širu društvenu zajednicu“ (Mučalo 2010: 167). Iako su prve radiofonske godine u svijetu zapamćene po eksperimentima i izostanku konkretnih strategija, radio se vrlo brzo „probio u eter“ te se započeo širiti u svim smjerovima i sferama života upravo zahvaljujući svojoj prilagodljivosti (Mučalo 2010: 161).

Jedna od najvažnijih funkcija radija jest pružanje pravovremenih i točnih informacija. Radio ima sposobnost brzo prenijeti vijesti i obavijesti široj publici, često brže od drugih medija. Ova karakteristika postaje posebno značajna u kriznim situacijama, poput prirodnih katastrofa, ratnih zbivanja ili pandemija. Lokalne radijske postaje, kao i one u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, igraju ključnu ulogu u informiranju lokalnog stanovništva o događajima u njihovoj blizini, pružajući im relevantne i korisne informacije. Također, radio ima i važnu obrazovnu funkciju. Emisije posvećene obrazovanju, znanosti, kulturi i povijesti omogućuju slušateljima da prošire svoje znanje i razumijevanje svijeta. Radijske stanice često surađuju s obrazovnim institucijama kako bi pružile sadržaje koji su edukativni i poticajni za različite dobne skupine, na primjer emisije o zdravlju, kulturnoj baštini i različitim edukativnim temama koje pridonose obrazovanju i osvješćivanju javnosti.⁸ Isto tako, ne smije se zanemariti zabavna funkcija radija. Glazba, humoristične emisije, dramski programi i intervjui s poznatim osobama pružaju slušateljima odmor i zabavu. Radijske emisije koje emitiraju glazbu različitih žanrova zadovoljavaju raznolike

⁷ <https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Analize/Analiza%20medijskog%20sektora%20u%20RH.pdf>

⁸ <https://juginfo.hr/dubrovacko-neretvanska/2024/02/13/lokalne-radijske-stanice-zbog-ovoga-su-nezamjenjiv-izvor-informacije-i-zabave/>

glazbene ukuse slušatelja. Od samih početaka pokazala se „čarobna veza“ između ljudskog raspoloženja i glazbenih ritmova (Mučalo 2010: 169). No, najvažnije od svega, radio ima jedinstvenu sposobnost zbližavanja ljudi unutar zajednica. Lokalni radio stvara osjećaj pripadnosti i zajedništva, povezujući ljude kroz zajedničke interese i probleme. Emisije koje pokrivaju lokalne događaje, sportske aktivnosti, kulturne manifestacije i društvene teme pomažu u izgradnji i održavanju socijalne kohezije. Primjerice, lokalne radijske postaje u Bjelovaru pružaju platformu za lokalne vijesti i događaje, što doprinosi osjećaju zajedništva među slušateljima.⁹ Također, radio igra ključnu ulogu u promicanju kulturnog pluralizma i raznovrsnosti; emitiranjem programa na različitim jezicima i narječjima te promicanjem kulturnih događaja. Ova funkcija je posebice važna u multikulturalnim društvima u kojima radio može pomoći u očuvanju kulturne baštine i promicanju međusobnog razumijevanja i tolerancije.

2.4. Politička uloga radija

Radio je od svojih početaka igrao ključnu ulogu u političkom životu, pružajući platformu za informiranje, obrazovanje, mobilizaciju i promicanje demokracije. Njegova sposobnost brzoga i širokog prijenosa informacija omogućila je političkim akterima da dopru do velikog broja ljudi i oblikuju javno mnijenje. Iako se u početku radio nije namjeravao baviti politikom, to ne znači da se politika nije htjela baviti njime (Mučalo 2010: 192). Radio informira građane o aktualnim političkim događanjima i temama kroz vijesti, analize, intervjue i debate. Informiranje je ključno za funkcioniranje demokracije jer omogućuje građanima da donose informirane odluke na izborima i u političkom sudjelovanju. Povijesno gledano, radio je često bio alat za političku propagandu. Tijekom Drugoga svjetskog rata mnoge su vlade koristile radio za širenje propagandnih poruka i mobilizaciju podrške građana. U totalitarnim režimima, radio je bio pod strogom kontrolom vlasti koja je širila službenu ideologiju i cenzurirala nepovoljne informacije. S druge strane, u demokratskim društvima, radio promiče slobodu govora i pluralizma mišljenja. Nezavisne radijske postaje omogućuju različitim političkim akterima izražavanja svojih stavova i debatu o političkim pitanjima, čime doprinose transparentnosti političkih procesa i omogućuju građanima da čuju različite perspektive. Radio je vrlo važan alat za mobilizaciju političke podrške i aktivizma. Političke stranke, nevladine organizacije i društveni pokreti koriste radio za organizaciju kampanja, okupljanja i prosvjeda. Lokalni radio pruža vitalne informacije o lokalnim

⁹ <https://bjelovar.live/razgovor-s-povodom-kocka-o-prvih-deset-godina-super-radija-najslusanije-radijske-postaje-u-zupaniji/>

političkim inicijativama, potičući građane na sudjelovanje u političkom životu zajednice (Mučalo 2010: 192-193).

3. Uloga radija kao lokalnog medija

Kada govorimo o osnivanju lokalnih radijskih postaja, treba podsjetiti kako ta ideja počinje stupati na snagu šezdesetih godina prošlog stoljeća. „Bila je riječ o političkoj odluci kojom je procijenjeno da bi lokalni radio mogao značajno doprinijeti afirmaciji aktualne ideologije i pratećih političkih promišljanja“ (Mučalo 2010: 170). Dakle, osnivanje lokalnih radijskih postaja u ruralnim sredinama bilo je politički motivirano kako bi se stvorio medij za širenje političkih ideja, posebice ideja bratstva i jedinstva, bez suvišnog propitkivanja i kritičkog promišljanja. Isto tako, jedan od ciljeva osnivanja radija bio je i poboljšanje kvalitete kulturnog života jer je upravo lokalni radio u tim sredinama bio glavni izvor kulturnih sadržaja.

3.1. Povijest i razvoj radija u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

Kako u svijetu i u Hrvatskoj, tako i na području Bjelovara pojavio se prvo radioamaterizam. Govoreći o organiziranom radu onih koji su bili zainteresirani za elektrotehniku i radio komunikaciju u Bjelovaru, važno je napomenuti da je već 1947. godine grupa građana započela s organiziranim aktivnostima, prvo slušanjem radija, a zatim i dopisivanjem sa stručnim časopisom *Radio-amater*. U to vrijeme rad se odvijao u komisijama pa su titule bile primjerice „predsjednik“ i „sekretar komisije“. Prvi dokument, zabilježen pod brojem 397 u arhivu SRH, napisan je 14. travnja 1947. godine. U njemu se izvještava Savez da je za *Radio-amater* poslan članak „Povijesni razvoj visokofrekventne struje“. Potpisao ga je Dragutin Peter, sekretar komisije. Početak rada Radio kluba „Nikola Tesla“ Bjelovar vidi se iz dokumenta od 23. siječnja 1951. godine, u kojemu članovi kluba traže potrebnu opremu za rad u radio klubu, uključujući mjerni instrument, nekoliko odvijča i kombinirana kliješta. Zahtjev su potpisali predsjednik Eugen Judin i sekretar kluba Slavko Petak. Osnivačka skupština Radio kluba održana je 8. svibnja 1954. godine, za predsjednika je izabran Zlatko Freljih, za tajnika Berislav Liščić, a za tehničkog rukovoditelja Boris Tomaško. U nadzornom su odboru bili profesor Tomislav Lui i Milan Simić. Dokumentom broj 577 odobren je pozivni znak YU2CTU. Nakon 16. veljače 1954. godine, nema pisanih dokumenata o Radio klubu. Dana 29. svibnja 1956. godine obavještava se Savez radioamatera Hrvatske da je održana osnivačka skupština Radio kluba „Nikola Tesla“ u Bjelovaru.¹⁰

¹⁰ https://www.rk-nikolatesla.hr/?page_id=32

„Bio sam član Radioamaterskog kluba Gimnazija Bjelovar 1956. godine. Radio klub smo osnovali u kabinetu Gimnazije na gornjem katu, zadnja prostorija prema jugu, kolodvoru. Osnutak nam je odobrio direktor Gimnazije prof. Ivan Voloder“, piše Zvonko Rotim, jedan od osnivača kluba.¹¹ Radiostanica je bila napravljena od trofejnih lampi RL12P 10 i RL12P 35 s bajonetnim fasungom. Imali su i ispravljač s četiri lampe AZ12, koje je u to vrijeme bilo teško nabaviti; da bi dobili viši ispravljački napon, spajali su ih u kaskade. Cijela radiostanica bila je napravljena na noćnom ormariću, a u njemu su se nalazili i veliki trafo i ispravljač. Windows antenu razvukli su od središnje kupole Gimnazije do južnog krila Gimnazije. Budući da su radili samo na 7 MHz, kako bi uspostavili veze sa svijetom, radili su pretežno noću. Krajem šezdesetih godina znatno su poboljšani uvjeti za rad, a klub je zamijenio stare trofejne radio uređaje iz Drugoga svjetskog rata novima. U Domovinskom ratu, članovi Radio kluba pridružili su se obrani domovine tako što su se uključili u redove Hrvatske vojske i policije te su gotovo ni iz čega postali sustav veza na terenu.¹² Danas je Radio klub „Nikola Tesla“ jedan od najboljih u Hrvatskoj u ARG-u¹³, čemu svjedoče brojne medalje.

Amaterski radio klub bio je podupirač za osnivanje prvoga lokalnog radio na području BBŽ. Kao što je već navedeno, lokane radijske postaje počinju se osnivati 60-ih godina prošlog stoljeće, po ugledu na Radio Zagreb, Radio Bjelovar, u sustavu ustanove „Informativni centar“ u Bjelovaru, koja je u ono vrijeme tiskala i *Bjelovarski list*, osnovan je 5. svibnja 1966. godine. Glavni i odgovorni urednik bio je Stanko Drago, Radio-Bjelovar emitirao je lokalni program svakoga radnog dana od 14:30 do 15 sati i od 15:20 do 17 sati, a nedjeljom od 14:30 do 17 sati. Lokalni program trajao je u prosjeku 930 minuta tjedno. Također, s prvog programa Radio Zagreba prenosio je samo „dnevne novosti“, a drugi program prenosio je u cijelosti, osim vremena koji je emitirao lokalni radio. Radio Bjelovar u ono vrijeme emitirao je program s odašiljača Radio-televizije Zagreb, snagom od 50W. Posjedovali su četiri megafona, a radili su na frekvenciji od 1214 KHz. Sjedište radija bilo je u Bjelovaru na adresi Ivana Gundulića 2 (Škarica 1967: 504-505).

Lokalne radijske postaje u BBŽ igraju značajnu ulogu u zajednici. One ostaju nezamjenjiv izvor informacija i zabave, iako se suočavaju s financijskim izazovima. Mnoge lokalne radijske postaje opstaju zahvaljujući fondovima za pluralizam kao i vjernoj publici koja cijeni lokalne vijesti i informacije. Radijske postaje na području BBŽ pružaju pravovremene informacije, stoga

¹¹ <https://www.rk-nikolatesla.hr/?p=1761>

¹² Isto.

¹³ ARG – sport u kojemu natjecatelji samostalno i neovisno jedan o drugome, isključivo pješice ili trčeći, rabeći prijammnik za amatersku radiogoniometriju, biraju svoje vlastite smjerove i putove u traganju za odašiljačima koji su skriveni na području na kojemu se odvija natjecanje.

je njihova slušanost i dalje na optimalnoj razini. Danas na području BBŽ možemo izdvojiti sedam radijskih postaja: Radio Terezija, Alfa Radio, *Online* radio Euforija i Super radio na području grada Bjelovara te Radio Garešnica, Radio Grubišno Polje i Radio Daruvar koji se nalaze u BBŽ; o njima više u idućim potpoglavljima.

3.2. Podaci o lokalnim radijskim postajama u BBŽ prema AEM-u

Više informacija o radijskim postajama može se pronaći na AEM-u gdje je navedeno kako je u BBŽ trenutno aktivno šest radijskih postaja, prema tome možemo zaključiti kako je *Online* radio Euforija još uvijek testni radio. Ove radijske postaje usporedila sam prema sljedećim kriterijima:

- naziv PMU,
- vrsta programa,
- status,
- odgovorna osoba,
- područje koncesije,
- programska shema.

Također, u idućoj cjelini, prije istraživanja detaljno je analizirana i vlasnička struktura radijskih postaja.

- Alfa radio nosi naziv PMU Alfa d.o.o., odgovorna osoba je Danijela Vusić, emitira se radijski program, ima komercijalni status, a područje koncesije obuhvaća cijelu Bjelovarsko-bilogorsku županiju. Razvrstavanje prema skupinama sadržaja: informativni 10,34%, zabavni 29,47%, glazbeni 54,17%, obrazovni i program za djecu i mlade 1,68%, umjetnost i kultura 1,21%, sport 0,81%, vjerski 0,00% te audio komercijalna komunikacija 2,32. Udjel vlastite proizvodnje 48,93% te udjel hrvatske glazbe 50%.
- Super radio nosi naziv PMU Informativni centar – Hrvatska radio postaja Čazma, emitira radijski program, ima komercijalni status, a područje koncesije obuhvaća šire područje grada Čazme. Razvrstavanje prema skupinama sadržaja: informativni 13,10%, zabavni 14,28%, glazbeni 67,31%, obrazovni i program za djecu i mlade 0,69%, umjetnost i kultura 0,99%, sport 0,50%, vjerski 0,20% te audio komercijalna

komunikacija 2,93%. Udjel vlastite proizvodnje iznosi 36,02% te udjel hrvatske glazbe 81,06%.

- Radio Terezija nosi naziv PMU Radio Terezija d.o.o., emitira radijski program, ima komercijalni status, a područje koncesije obuhvaća grad Bjelovar. Razvrstavanje prema skupinama sadržaja: informativni 14,05%, zabavni 0,94%, glazbeni 79,46%, obrazovni i program za djecu i mlade 0,86%, umjetnost i kultura 1,56%, sport 2,82%, vjerski 0% te audio komercijalna komunikacija 2,31%. Udjel vlastite proizvodnje iznosi 39,42% te udjel hrvatske glazbe 40%.
- Radio Daruvar nosi naziv PMU Radio Daruvar d.o.o., emitira radijski program, ima komercijalni status, a područje koncesije obuhvaća šire područje grada Daruvara. Razvrstavanje prema skupinama sadržaja: informativni 16,49%, zabavni 2,78%, glazbeni 67,81%, obrazovni i program za djecu i mlade 1,76%, umjetnost i kultura 4,46%, sportski 1,19%, vjerski 0,30%, audio komercijalna komunikacija 5,21%. Udjel vlastite proizvodnje iznosi 35,60% te udio hrvatske glazbe 87,00%.
- Krugoval 93,1 nosi naziv PMU Krugoval 93,1 MHz Garešnica, emitira radijski program, ima komercijalni status, a područje koncesije obuhvaća grad Garešnicu. Razvrstavanje prema skupinama sadržaja: informativni 13,29%, zabavni 9,23%, glazbeni 65,77%, obrazovni i program za djecu i mlade 0,99%, umjetnost i kultura 0,44%, sportski 0,40%, vjerski 0,20%, audio komercijalna komunikacija 9,72%. Udjel vlastite proizvodnje 31% te udio hrvatske glazbe 58,5%.
- Radio Grubišno Polje nosi naziv PMU Radio Grubišno Polje d.o.o., emitira radijski program, ima komercijalni status, a područje koncesije obuhvaća grad Grubišno Polje. Razvrstavanje prema skupinama sadržaja: informativni 18,53%, zabavni 20,58%, glazbeni 53,64%, obrazovni i program za djecu i mlade 0,77%, umjetnost i kultura 1,07%, sportski 0,38%, vjerski 1,14% te audio komercijalna komunikacija 3,89%. Udjel vlastite proizvodnje iznosi 43,68% udio hrvatske glazbe 70%.¹⁴

Dodatne informacije o ovim radijskim postajama nalaze se u Prilogu, a temelje na podacima dostupnim na internetskim stranicama i društvenim mrežama svih radijskih postaja Bjelovarsko-bilogorske županije.

¹⁴ <https://pmu.e-mediji.hr/Public/PregledRadioNakladnici.aspx>

3.3. Sufinanciranje lokalnih radijskih postaja

BBŽ i župan Marko Marušić nastoje poticati kreativnost i raznovrsnost elektroničkog sadržaja. Temeljem toga, 19. siječnja 2024. godine BBŽ raspisala je javni poziv za financiranje programskih sadržaja radijskih i televizijskih nakladnika od interesa za BBŽ u 2024. godini. Javni poziv je raspisan na temelju članka 39. Zakona o elektroničkim medijima (NN, br. 111/21 i 114/22) i Odluke o raspisivanju Javnog poziva za financiranje programskih sadržaja pružatelja elektroničkih publikacija od interesa za Bjelovarsko-bilogorsku županiju u 2024. godini.¹⁵

U okviru ovoga javnog poziva financiraju se programski sadržaji elektroničkih publikacija od interesa za BBŽ i stanovnike BBŽ koji su izdvojeni u tematske cjeline ili pojedinačno. Također, cilj je i promicanje kvalitetnoga programskog sadržaja te informiranje stanovnika o projektima, programima, odlukama i uslugama koje donosi BBŽ. Takvim sadržajem pridonosi se transparentnosti rada BBŽ. Pravo na prinošenje prijave imali su svi pružatelji elektroničkih publikacija koji obavljaju djelatnost elektroničkog medija i ispunjavaju uvjete sukladno javnom pozivu. Sredstva osigurava Proračun BBŽ.

Temeljni kriteriji za dodjelu financijskih sredstava bili su sljedeći:

- kvaliteta i kreativnost te autorski pristup u osmišljavanju programskog sadržaja i njegova prilagođenost krajnjoj publici, građanima BBŽ,
- lokalni karakter programskog sadržaja, odnosno praćenje događaja na području županije i usmjerenost na tome koje su u interesu za građane,
- dinamika i kvaliteta objavljivanja programskih sadržaja koji se predlaže unutar ukupnog programa medija (pozicija objava: naslovnica, podstranica, posebna rubrika i sl.),
- dodatne mogućnosti korištenja programskih sadržaja i dosega predloženih objava putem društvenih mreža proizašlih iz primarnih medija prijavitelja te broj klikova/posjeta i primatelja na društvenim mrežama,
- doseg objava pojedinih medija, priložiti izvješće Google Analytics i MonsterInsights za elektroničke publikacije,
- dodatni kriteriji.

¹⁵ <https://bbz.hr/javni-pozivi-natjecaji/javni-poziv-za-financiranje-programskih-sadr%C5%BEaja-pru%C5%BEatelja-elektroni%C4%8Dkih-publikacija-od-interesa-za-bjelovarsko-bilogorsku-%C5%BEupaniju-u-2024-godini>

Radijske postaje imale su rok od 8 dana da podnesu prijavu, a 8. veljače objavljena je odluka o dodjeli financijskih sredstava za financiranje programskih sadržaja pružatelja radijskih i televizijskih i radijskih nakladnika od interesa za BBŽ, temeljem koje su dodijeljena sljedeća novčana sredstva:

- Alfa d.o.o – 19.000,00 eura,
- Informativni centar – Hrvatska radijska postaja Čazma – 16.000,00 eura,
- Krugoval 93,1 – 9.000,00 eura,
- Radio – Daruvar – 9.000,00 eura,
- Radio Grubišno Polje – 8.500,00 eura,
- Radio Terezija – 3.000,00 eura.¹⁶

Rezultati javnog poziva upućuju na to kako Alfa radio na najbolji način nastoji doprijeti do ciljane publike te pružiti kvalitetan sadržaj usmjeren lokalnoj zajednici. Ovo je jedan od načina na koji BBŽ potiče lokalne radijske postaje na kreiranje kvalitetnoga i sveobuhvatnog sadržaja usmjerenog prema građanima navedene županije.

3.4. Trendovi na lokalnim radijskim postajama

Digitalizacija i informatizacija dva su neodvojiva procesa, a zahvaljujući njima došlo je do povezivanja različitih vrsta usluga i sadržaja. Radijski programi su na internetu počeli s emitiranjem sredinom 20. stoljeća, često kao ponuda vlastite glazbene produkcije nepoznatih mladih autora. Danas je uobičajeno da licencirani radijski programi imaju svoju internetsku verziju pa se na mreži mogu naći milijuni stranica s ponudom *streaminga* i *podcasta*. Lokalne radijske postaje igraju ključnu ulogu u informiranju i zabavljanju zajednica diljem Hrvatske. Njihov značaj leži u sposobnosti pružanja pravovremenih informacija, podržavanju lokalne kulture i stvaranju platforme za raspravu o temama važnim za lokalne stanovnike (Mučalo 2010: 335).

Lokalne radijske postaje, kao što su Alfa radio, Super radio ili Radio Grubišno Polje, usmjerene su na pružanje informacija koje odražavaju interese i potrebe njihovih slušatelja. Ključne informativne teme uključuju lokalne vijesti, vremenske prognoze, prometne informacije i najave događanja. Lokalne radijske postaje na području BBŽ često surađuju s lokalnim institucijama i organizacijama kako bi pružile točnije i ažurnije informacije. Digitalizacija, jedan od najvažnijih

¹⁶ <https://bbz.hr/doc/usluge/Odluka-o-dodjeli-financijskih-sredstava-za-financiranje-programskih-sadr%C5%BEajaja-pru%C5%BEatelja-radijskih-i-televizijskih-nakladnika-od-interesa-za-BB%C5%BD-u-2024.-godini.pdf>

trendova u lokalnim radijskim postajama označava prelazak na digitalne platforme. Uvođenje DAB+ tehnologije omogućava bolju kvalitetu zvuka i širi raspon kanala. Eksperimentalno odašiljanje DAB+ programa u Hrvatskoj započelo je 2017. godine, a danas mnoge lokalne postaje koriste ovu tehnologiju za poboljšanje svojih usluga.¹⁷ Isto tako, sve više radijskih postaja koristi društvene mreže i mobilne aplikacije kako bi povećale interaktivnost sa slušateljima. Ove platforme omogućuju slušateljima da sudjeluju u emisijama, postavljaju pitanja, glasaju za pjesme i sudjeluju u natjecanjima. Lokalni radio sve više naglašava tematske emisije koje se bave specifičnim interesima zajednice. To uključuje emisije o lokalnoj povijesti, kulturnim događanjima poljoprivredi i ekologiji. Takvi programi ne samo da informiraju, već i educiraju slušatelje. Također, mnoge lokalne radijske postaje promoviraju lokalne glazbenike, dajući im prostor za predstavljanje svoje glazbe i organizirajući koncerte i događanja. Ova podrška pomaže u razvoju lokalne glazbene scene i pruža platformu za nove talente. Primjerice Alfa radio, već godinama održava Koncert BOK Alfa Jukebox koji se održava na Bjelovarskom glazbenom paviljonu, a građanima je zajamčena vrhunska zabava uz poznate izvođače (poput, ove godine, Tajči i Mile Elegović).¹⁸

Lokalne radijske postaje ostaju vitalni dio medijskog ekosustava, pružajući važne informacije i zabavu specifičnu za određenu zajednicu. S trendovima kao što su digitalizacija, povećana interaktivnost, tematski programi i podrška lokalnim talentima, lokalne radijske postaje ne samo da informiraju, već i aktivno doprinose kulturnom i društvenom životu svojih slušatelja. Kroz kontinuirano prilagođavanje i inovacije, one će nastaviti igrati ključnu ulogu u medijskom prostoru.

¹⁷ <https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Analize/Analiza%20medijskog%20sektora%20u%20RH.pdf>

¹⁸ <https://alfaradio.hr/>

4. Struktura lokalnih radijskih postaja

Do sada smo već u ovome završnom radu pisali o Agenciji za elektroničke medije. Iako, AEM ne raspolaže svim podacima o samoj strukturi i ustroju radijskih postaja kao ni o broju i statusu njezinih zaposlenika podaci o vlasničkoj strukturi te drugi podaci dostupni na stranicama AEM poslužiti će kao dobar uvod u intervju koji će se obrađivati u sljedećoj cjelini.

Kako bih potkrijepila te informacije, koristila sam se istraživanjem koje je provela prof. dr. sc. Marina Mučalo o novinarima na radijskim postajama 1998. godine, što je dobar pokazatelj kako se od tada do danas situacija na radijskim postajama promijenila. Mučalo je ovim istraživanjem imala za cilj prikupiti informacije koje su također bile obuhvaćene ovim radom, kao što su broj zaposlenih, spol, stručnu spremu te struktura lokalnih radijskih postaja i sl. Upitnik je poslan na 104 radijske postaje, a odgovor je stigao od njih 80, pri čemu pet upitnika nije sadržavalo podatke o zaposlenima osim informacija o direktorima i urednicima. Dakle, 75 radijskih postaja prijavilo je ukupno 256 zaposlenih na novinarskim poslovima, što u prosjeku znači tri do četiri zaposlenika po postaji. U istraživanju je Mučalo podijelila glavne urednike u dvije skupine, naime urednici 1 su osobe koje su specificirane kao urednici različitih vrsta programa (Informativni, Kultura, Sport, Glazba). Urednici 2 su osobe koje su u upitniku navedene bez ikakvih dodatnih specifikacija.¹⁹

Među urednicima i novinarima na radijskim postajama nema osoba s NSS, kao ni onih s magistarskim ili doktorskim stupnjem obrazovanja. Analiza rezultata pokazuje da su urednici 1 najobrazovanija kadrovska skupina na radiju, s obzirom na to da većina među njima ima VSS (46,5%). S druge strane, urednici 2 i novinari uglavnom posjeduju SSS (64,2% i 50,7%). Ipak, novinari nešto češće imaju VSS (29,6%) u usporedbi s urednicima 2 (27,1%). Ovaj podatak o obrazovanju novinara na radiju važan je za daljnje istraživanje.

Područje BBŽ broji sedam radijskih postaja: Alfa radio, Super radio, Radio Terezija, Radio Daruvar, Radio Krugoval, Radio Grubišno Polje i (testni) *Online* radio Euforija. Ove radijske postaje emitiraju program 24 sata dnevno, tijekom svih sedam dana u tjednu. Većina nema dostupan podatak o broju zaposlenih, no imaju naglašenu funkciju direktora, glavnog urednika i marketinga. Podaci o stručnoj spremi zaposlenika također nisu dostupni, stoga u idućoj cjelini i kroz intervju pokušala sam doznati kakva je trenutna situacija u nekima od radijskih postaja ove županije.

¹⁹ <https://hrcak.srce.hr/33461>

Županija djelovanja: Bjelovarsko-bilogorska ži				
Naziv nakladnika	Pozivna oznaka	Sjedište nakladnika	Područje	Detalji
<input type="text" value="Filtriraj - Naziv nakl"/>	<input type="text" value="Filtriraj - Pozivna o:"/>	<input type="text" value="Filtriraj - Sjedište n:"/>	<input type="text" value="Filtriraj - Područje"/>	
ALFA d.o.o.	ALFA RADIO	Trg Eugena Kvaternika 7/A, 43000 Bjelovar	BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA	<input type="button" value="Više..."/>
INFORMATIVNI CENTAR - HRVATSKA RADIO POSTAJA ČAZMA d.o.o.	SUPER RADIO	Trg Čazmanskog kaptola 13, 43240 Čazma	ŠIRE PODRUČJE GRADA ČAZME	<input type="button" value="Više..."/>
KRUGOVAL 93,1 MHZ GAREŠNICA d.o.o.	KRUGOVAL 93,1	Vladimir Nazora 25, 43280 Garešnica	GRAD GAREŠNICA	<input type="button" value="Više..."/>
RADIO GRUBIŠNO POLJE d.o.o.	RADIO GRUBIŠNO POLJE	Trg bana J. Jelačića 5, 43290 Grubišno Polje	GRAD GRUBIŠNO POLJE	<input type="button" value="Više..."/>
RADIO TEREZIJA d.o.o.	RADIO TEREZIJA	Šetalište dr.Ivše Lebovića 28, 43000 Bjelovar	GRAD BJELOVAR	<input type="button" value="Više..."/>
RADIO-DARUVAR d.o.o.	RADIO DARUVAR	Trg dr. Franje Tuđmana 7, 43500 Daruvar	ŠIRE PODRUČJE GRADA DARUVARA	<input type="button" value="Više..."/>
Testni PMU	Testni radio		BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA	<input type="button" value="Više..."/>

Slika 4. SEQ Slika * ARABIC 1. Radijski

Prema Slici 4.1. *Radijski nakladnici u BBŽ*²⁰, možemo vidjeti kako je samo šest radijskih postaja registrirano, kao što je prethodno u radu navedeno, informacije o *Online* radiju Euforija nisu dostupne.

Pružatelji medijskih usluga obvezni su svake godine do 31. siječnja dostaviti Vijeću za elektroničke medije podatke o pravnoj osobi i njenom sjedištu. Također, moraju prijaviti imena, prezimena i prebivališta pravnih i fizičkih osoba koji su direktni ili indirektni vlasnici dionica ili udjela u tom pružatelju medijskih usluga, svemu tome priložiti se moraju i podaci o postotku vlasništva. Zakon zabranjuje prikrivanje vlasničke strukture ili vlasništva nas dionicama i udjelima kroz bilo koju pravnu transakciju. Prema podacima dostupnima na stranicama AEM-a o vlasništvu radijskih postaja BBŽ trenutno su samo dvije radijske postaje u 100 postotnom vlasništvu jedne osobe, to su Alfa radio u vlasništvu Danijele Vusić i Radio Terezija u vlasništvu Zvezdana Crlenjaka. Nadalje, Super radio u najvećem postotku od gotovo 88,7 posto u vlasništvu je Dražena Kocijana dok je ostali postotak podijeljen na šest fizičkih i pravnih osoba. Radio Krugoval Garešnica u najvećem postotku u vlasništvu je grada Garešnice i to 25 posto, ostali postotak vlasništva raspoređen je na pet pravnih osoba. Radio Grubišno Polje ima dva vlasnika u jednakim postotcima, Grad Grubišno Polje i Centar za kulturu. Radio Daruvar sa 69 posto u većinskom je vlasništvu Ive Ivanković, a ostali postotci raspoređeni su na pet fizičkih i pravnih osoba. Kao što je već i prije navedeno, o *Online* radiju Euforija nema podataka.²¹

²⁰ <https://pmu.e-mediji.hr/Public/PregledRadioNakladnici.aspx>

²¹ Isto.

5. Istraživanje

Kako bih pobliže i detaljnije istražila lokalne radijske postaje, odlučila sam stupiti u kontakt s nekim od radijskih postaja s područja BBŽ. Naime, kao što sam prethodno navela, u BBŽ trenutno je aktivno sedam radijskih postaja, no nisu svi bili raspoloženi za istraživanje tako da se moj uzorak temeljio na polovini radijskih postaja, točnije – četiri ispitanika s različitih radijskih postaja s kojima sam napravila intervjue. Uzorak je bio namjeran, a pitanja opširnijeg karaktera. Ispitanici su ostali anonimni, no njihov opis posla nije. Fokus je bio, kao i do sada u ovom završnom radu, na tri postavljene istraživačke hipoteze pa su prema tome i sastavljena pitanja. Pitanja je ukupno bilo šest, pri čemu je prvo bilo općenito, a odnosilo se na trenutnu poziciju u redakciji. Tema istraživanja relevantna je utoliko što se do sada još nitko nije bavio unutarnjom strukturom radijskih postaja u ovoj županiji. Sukladno tome, istraživanje može pridonijeti daljnjoj analizi lokalnih radijskih postaja BBŽ.

5.1. Metodologija

Istraživanje stavova ispitanika provela sam metodom intervjua koji se fokusira na trenutno stanje na lokalnim radijskim postajama, kao i njihova stajališta o odnosu društva prema tom poslu i budućnosti posla.

„No, kao polazište potrebno je dati jednu opću definiciju kvalitativnih istraživanja kao multiparadigmatski i multimetodski usmjerenih istraživanja koja uključuju naturalistički i interpretativni pristup predmetu proučavanja“ (Halmi i Crnoja 2003: 195).

„Kvalitativno istraživanje temelji se na ideji da stvarnost nije jedinstvena i objektivna, već se sastoji od niza subjektivnih stvarnosti koje su rezultat ljudske percepcije i interpretacije. Stoga je cilj kvalitativnog istraživanja razumjeti te različite stvarnosti, a ne ih kvantificirati ili smanjiti na brojčane pokazatelje. Ovo istraživanje se često usredotočuje na razumijevanje značenja i procesa unutar društvenih pojava, s naglaskom na kontekst i subjektivna iskustva ispitanika“ (Flick 2009: 54). Ishodište je pojedinac i razumijevanje njegovog ponašanja i stavova, u ovom slučaju djelatnik lokalnih radijskih postaja. U kvalitativnom istraživanju uzorak nije nasumičan, već se odabire namjerno. Ovakav pristup uzorkovanju tipičan je za kvalitativna istraživanja jer se svaki slučaj proučava zasebno, a uloga istraživača nije svedena na ulogu objektivnog promatrača. Iskazi

sudionika postaju empirijski materijal koji istraživač analizira induktivnom metodom karakterističnom za kvalitativni pristup.

Kako sam istraživala lokalne radijske postaje i trenutno stanje i mišljenja djelatnika istih, istraživanje sam koncipirala kao kvalitativno i odabrala metodu strukturiranog intervjua. Upitnik koji sam koristila za intervju imao je prethodno definirana pitanja koja su za cilj imala uspostaviti razgovor s djelatnicima radijskih postaja o samome poslu, ali i potaknuti raspravu vezanu za političko stanje na postajama kao i prognozama za budućnost. Pitanja za intervju su, prema prethodnom dogovoru, poslana e-mailom te su istim putem ispitanici i odgovorili. Jedini je uvjet bio da su djelatnici na približno istim pozicijama, tako da su imena djelatnika ostala anonimna, ali opis posla nije.

5.2. Cilj istraživanja

Glavni cilj istraživanja bio je prikazati stavove i iskustva novinara na lokalnim radijskim postajama te objasniti moguće izazove s kojima se lokalne radijske postaje mogu susresti u budućnosti. Ostali specifični ciljevi istraživanja bili su sljedeći:

- Utvrditi uzroke potencijalnog pada slušanosti na lokalnim radijskim postajama i analizirati čimbenike koji su doveli do tih promjena.
- Procijeniti kako novinari na lokalnim radijskim postajama drže korak s promjenama u medijskom okruženju.
- Ispitati u kojoj mjeri politički kontekst Bjelovarsko-bilogorske županije utječe na sadržaj lokalnih radijskih postaja.
- Utvrditi važnost formalnog obrazovanja u novinarstvu za rad na lokalnim radijskim postajama te kako obrazovni profil novinara utječe na kvalitetu rada.
- Istražiti kako digitalizacija utječe na poslovanje lokalnih radijskih postaja, uključujući prilagodbu novim platformama poput *online streaminga* i društvenih mreža.
- Razmotriti budućnost lokalnih radijskih postaja u kontekstu suvremenih medijskih trendova.

Cilj je bio provjeriti/dokazati postavljene istraživačke hipoteze:

H1: Navike slušanja radija drastično su se promijenile u posljednja dva desetljeća.

H2: Lokalne radijske postaje susreću se s brojnim izazovima u digitalno doba.

H3: Politički kontekst BBŽ ima utjecaj na lokalne radijske postaje, odnosno na sadržaj koji se plasira slušateljima.

5.3. Uzorak istraživanja

Uzorak istraživanja bio je namjeran i neprobabilistički. Ukupno sam intervjuirala četiri osobe. Sve četiri intervjuirane osobe nisu glavni urednici, odnosno rade u redakciji na poziciji novinara ili radijskog tehničara. Radijske postaje s kojih su ispitanici:

- Alfa radio,
- Radio Terezija,
- Krugoval Garešnica.

Dob i spol za ovo istraživanje nisu bili presudni, tako da sam pitanja temeljila isključivo na hipotezama. Prikupljanje intervjuja provodilo se u kolovozu 2024. godine. Također, dva ispitanika dolaze s iste radijske postaje, ali sam oba uzorka prihvatila, budući da, neovisno o mjestu rada, imaju različite stavove. Odgovori ispitanika objavljeni su bez ikakvih jezičnih intervencija.

5.4. Intervju – upitnik i odgovori

1. Koji je vaš trenutni položaj u redakciji?

- 1) novinar/ka
- 2) radijski voditelj/tehničar
- 3) novinar/ka
- 4) novinar/ka

2. Možete li reći nešto više o svojoj razini obrazovanja, koliko je važno formalno obrazovanje u novinarstvu za rad na lokalnim radijskim postajama?

- 1) Ja sam magistra novinarstva. Smatram da je obrazovanje bitno, ali je bitnije iskustvo.

- 2) Srednjoškolsko obrazovanje. Po tom pitanju radijska postaja malo zaostaje. Formalno obrazovanje, u mom iskustvu, može biti odličan alat ali nije presudan faktor za dobar novinarski posao.
- 3) Osobno sam magistar komunikologije, medija i novinarstva, no smatram da formalno obrazovanje nije od presudne važnosti za rad na radiju. Svaki radio ima svoj format vijesti i emisija, stoga formalno obrazovanje ne može nužno pripremiti za rad. Ponavljam, formalno obrazovanje od koristi je, ali ne smatram ga ključnim za dobrog novinara.
- 4) Završila sam preddiplomski i diplomski studij na Sveučilištu Sjever u Koprivnici. Formalno obrazovanje je vrlo važno jer, uz njega, nije važno radimo li na lokalnoj ili nacionalnoj razini ili oboje kako je često slučaj na lokalnim radijskim postajama. Opširnije poznavanje lokalne samouprave, bilo političke ili društvene, može se ispravno steći tek kroz svakodnevni posao. Ipak, bez poznavanja osnovnih novinarskih pitanja ne možemo pristupiti radu u potpunosti. Da ne govorimo o pravopisu i gramatici koji su neizbježni u svakom obliku novinarstva.

3. Kako biste opisali promjene u navikama slušanja radija tijekom posljednjih dvadeset godina, jeste li primijetili pad slušanosti na vašoj postaji, ako da, koji su glavni razlozi tomu?

- 1) Mislim da se radio sluša, ali nešto malo manje nego ranije. Informacije su dostupnije na internetu, pa ljudi nemaju potrebu slušati radio kao prije. Ipak, mislim da ga slušaju zbog glazbe i servisnih informacija. Najviše ga slušaju ljudi srednjih godina.
- 2) Slušanost ne opada ali opada aktivnost slušatelja. Ljudi su se nekad veselili više u radijskom eteru, bilo je više dvosmjerne komunikacije. Vjerujem da su promjene u navikama konzumenata medijskog sadržaja glavni razlog ovom trendu.
- 3) Zbog dostupnosti streaming servisa na pametnim telefonima i automobilima, vjerujem da je broj slušatelja u posljednjih dvadeset godina pao. S druge strane, ljudi danas vole i ne birati sami glazbu, uvijek postoji taj faktor iznenađenja. Osim same glazbe, voditelji slušatelju stvaraju osjećaj društva, a emisije i vijesti tu su da zabave i informiraju. Također, još jedna promjena u navikama slušatelja je u interaktivnosti koja, iako još uvijek ide i kroz eter, sve se više odvija kanalima društvenih mreža.
- 4) Alfa radio, koji je ove godine napunio pet godina, iz godine u godinu „raste“. Slušanost se povećala, a tome sigurno pridonosi što se naš radio čuje na području čak pet županija plus Grad Zagreb. Publika je šarolika baš kao i sadržaj koji im se nudi.

4. Koji su najveći izazovi s kojima se suočavate kao lokalna radijska postaja u današnje digitalno doba, kako vi kao novinar/novinarka držite korak s njima?

- 1) Brzina i točnost informacija. Pokušam pronaći što više izvora za neke informacije ili nazvati izvor informacija kako bi provjerila točnost.
- 2) Digitalno doba je zapravo dobro za lokalne radijske postaje jer zahvaljujući napretku digitalizacije lokalne radijske postaje mogu pružati kvalitetan sadržaj, što programski što tehnički, zbog dostupnosti digitalizacije.
- 3) U digitalno doba mnoge radijske postaje od svojih voditelja rade influencers koji nerijetko privatiziraju eter, što je nešto s čime se nužno ne borimo, ali ne prakticiramo. Također, digitalno doba kao obvezu donijelo je i prisutnost na društvenim mrežama koja, uz sav posao u redakciji, ponekad pada u drugi plan. Stoga, kako bismo ostali relevantni, svi ponekad predlažemo način kako možemo provesti neku nagradnu igru, snimiti video za društvene mreže, objaviti anketu ili slično.
- 4) U digitalno doba sve ide brže, ali i dostupnije. Nažalost, brojne Općine i Gradove odnosno načelnike i gradonačelnike ne možemo uvijek posjetiti zbog nedostatka vremena pa ih često zovemo putem mobitela. Srećom, putem raznih snimača i dalje možemo dobiti njihove izjave te ih prenijeti publici. Tako da je, po meni, novinarima danas puno lakše držati korak s vremenom.

5. U kojoj mjeri politički kontekst Bjelovarsko-bilogorske županije utječe na vaš rad i uređivačku politiku, možete li navesti konkretne primjere kako politika može utjecati na sadržaj koji plasirate slušateljima?

- 1) Politički kontekst, kao i društveni, utječe na rad. Političke se vijesti, kao i ostale prenose u informativnim emisijama, poglavito aktualne teme koje se moraju popratiti informativno.
- 2) Mislim da sve lokalne medijske ustanove imaju isti problem. Pogotovo ako se radi o manjim sredinama. Konkretno nisam primijetio da politika utječe na sadržaj koji plasiramo slušateljima, ali vidim razliku u podmiranju obaveza za pružen medijski prostor. Lokalna vlast uglavnom te obaveze ne podmiruje jer kao gradski radio ovisimo o njima i njihovom financiranju nas.
- 3) Politika i mediji u neraskidivoj su simbiozi. Samo zbog načina na koji se mediji u Hrvatskoj financiraju, a to su ugovori s jedinicama lokalne i regionalne samouprave kojima se mediji obvezuju izvještavati o događajima u gradu/županiji/općini s kojom imaju ugovor.

- 4) Politika najviše do izražaja dolazi pred izbore, posebno one na lokalnoj razini. Političari imaju više press konferencija zbog čega se i sadržaj vijesti mora prilagoditi njima. Ipak, važno je u takvo vrijeme balansirati s „lakšim“ sadržajima jer, budimo realni, previše politike nitko ne voli vidjeti ili čuti ni na jednom mediju.

6. Kako vidite budućnost radijskih postaja, što mislite koje bi promjene bile potrebne kako bi radio opstao kao relevantan medij?

- 1) Ljepota radija je jednostavnost i brzina informiranja. Smatram da to treba zadržati, a eventualno mijenjati načine na koje se radio može slušati (poput internetskog streaminga). Za mene, radio se ne bi trebao mijenjati jer ima sve što je potrebno da svoje slušatelje zadrži.
- 2) Radijska profesija, ako je suditi po trendovima, neće tako lako nestati. Smatram da će se prije publika okrenuti od televizije nego od radija, ako ništa zbog putovanja i korištenja radija u automobilima. Dokazano je da publika više vjeruje radiju nego televiziji, manje je i konzumerizma ponuđeno na radijskom programu.
- 3) Ne vjerujem da će radio kao medij u skorije vrijeme postati relevantan. Koliko ima glazbenih ukusa, toliko ima radija. Naravno da će radijske postaje koje puštaju glazbu koja je trenutno popularna imati više slušatelja, pa možemo govoriti o prilagođavanju potrebama tržišta kako bi se povećala slušanost, ali koncept radija mislim da neće, barem u skorije vrijeme, doživjeti neku značajnu renesansu.
- 4) Smatram da je budućnost radijskih postaja jako dobra jer radio je medij prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. U jednom danu može obuhvatiti puno sadržaja te pritom biti aktualan. Zato se ne kaže bez razloga da je radio najdostupniji i najbrži medij.

5.5. Rezultati istraživanja

Razvoj tehnologije i promjene u društvenim navikama bitno su utjecale na rad lokalnih radijskih postaja. Promjene su se manifestirale kroz prilagodbu načina na koji slušatelji konzumiraju radijski sadržaj. Isto tako, kroz izazove s kojima se postaje suočavaju u digitalnom dobu te utjecaj lokalne politike na uređivačku politiku i plasiranje sadržaja. Analiza odgovora

ispitanika koji rade na lokalnim radijskim postajama pokazuje kako su se te promjene odvijale i kakve posljedice imaju na svakodnevno funkcioniranje radijskih redakcija.

Iz uvodnog dijela intervjua jasno je kako se radi o iskusnim pojedincima s lokalnih radijskih postaja BBŽ. Njihovo znanje i uvid u trenutno stanje na radijskim postajama u promatranoj županiji zasigurno će pružiti kvalitetan i relevantan uvid u problematiku istraživanja. Uspjela sam prikupiti odgovore od djelatnika s ukupno tri radijske postaje te smatram da je to dovoljno da istražimo navedene hipoteze.

Prvo pitanje istražuje trenutne pozicije ispitanika u redakciji. Svi ispitanici, bez obzira na radnu poziciju, imaju dovoljno iskustva da mogu pružiti relevantne uvide u promjene u radijskoj industriji. Ova raznolikost pozicija omogućava dublje razumijevanje problema iz različitih perspektiva unutar radijskih postaja.

Kroz drugo pitanje istražuje se razina obrazovanja ispitanika i važnost formalnog obrazovanja za rad na lokalnim radijskim postajama. Odgovori pokazuju podijeljena mišljenja. Dok neki smatraju da je formalno obrazovanje korisno, svi se slažu da iskustvo igra ključnu ulogu u njihovom radu. Formalno obrazovanje pruža osnovne vještine i znanja, ali stvarna priprema za rad na radiju dolazi kroz praksu i razumijevanje specifičnosti rada na postaji. Samim time se otvara pitanja je li obrazovanje presudno za kvalitetu novinarskog rada ili su radna etika i prilagodljivost ključni faktori. Poznavanje gramatike i pravopisa, bez daljnjega, vrlo su važni za rad u ovoj sferi. No, posebno u kontekstu lokalnih radijskih postaja, ponekad se to ostavlja po strani, a na prvo mjesto se stavlja sposobnost brzog reagiranja i prilagodbe u različitim situacijama, što dovodi do prvih zaključaka povezanih s H2.

Sljedeće pitanje istražuje promjene u navikama slušanja radija tijekom posljednjih dvadeset godina, a odgovori ispitanika u velikoj mjeri podržavaju hipotezu H1. Svi ispitanici primjećuju određene promjene u ponašanju slušatelja, uzrokovane sve većom dostupnošću informacija na internetu i *streaming* servisima. Jedan ispitanik navodi smanjenje dvosmjerne komunikacije u eteru, što ukazuje na smanjenje aktivnog sudjelovanja publike u radijskom programu. Međutim, iako je primjetan pad slušanosti, radio i dalje ostaje relevantan medij za srednju generaciju slušatelja, što pokazuje da, unatoč promjenama, radio zadržava specifičnu nišu publike. Promjena navika dodatno je osnažena dostupnošću *streaming* servisa u automobilima i na pametnim telefonima, što je smanjilo potrebu za konvencionalnim načinima konzumiranja radijskog sadržaja

Četvrto pitanje bavi se izazovima s kojima se lokalne radijske postaje suočavaju u digitalnom dobu. Ispitanici prepoznaju brzinu i točnost informacija kao ključne izazove, ali također, ističu kako digitalizacija donosi i različite benefite. Dok jedan ispitanik naglašava potrebu za pažljivijim

provjeravanjem informacija kroz više izvora, drugi smatra da digitalizacija pruža priliku za implementaciju kvalitetnijeg sadržaja. Također, istaknuto je da digitalno doba sa sobom nosi i dodatne obaveze, poput prisutnosti na društvenim mrežama, što povećava obujam posla zaposlenika. To dovodi do zaključka kako lokalne radijske postaje moraju stalno držati korak s novim tehnologijama kako bi ostale konkurentne, ali i da im digitalizacija može pomoći u proširenju dosega i poboljšanju sadržaja, što potvrđuje hipotezu H2.

Peto pitanje analizira utjecaj političkog konteksta BBŽ na rad i uređivačku politiku lokalnih radijskih postaja. Odgovori ispitanika pokazuju kako politički kontekst utječe na rad postaja, osobito kroz financijske aspekte i uređivačku publiku. Na primjer, jedan ispitanik naglašava kako lokalna vlast često ne podmiruje obaveze prema radijskim postajama, što stvara ovisnost o lokalnoj politici. Drugi ispitanik ističe simbiozu između politike i medija u Hrvatskoj, koja proizlazi iz načina financiranja medija. Utjecaj politike na sadržaj posebno je vidljiv u predizbornim razdobljima kada političari imaju više press konferencija pa se i sadržaj koji lokalni mediji plasiraju prilagođava tome. Ovi odgovori jasno ukazuju na postojanje povezanosti između politike i medija na lokalnoj razini, potvrđujući time hipotezu H3.

Posljednje, šesto pitanje bavilo se budućnošću radijskih postaja i potrebnim promjenama za održavanje relativnosti radija kao medija. Ispitanici vjeruju da radio, zbog svoje jednostavnosti i brzine informiranja, ima potencijal opstati kao relevantan medij. Također, smatraju da će budućnost radija ovisiti o njegovoj sposobnosti prilagodbe tehnološkim promjenama, poput integraciji internetskog *streaminga*. Isto tako, radijski programi trebali bi se prilagoditi potrebama ciljane publike kako bi se održala ili povećala slušanost, no koncept radija kao medija informiranja i zabave ostat će ključan. Odgovori ukazuju na to da će radio, unatoč izazovima, nastaviti igrati važnu ulogu u medijskom pejzažu, ali uz prilagodbu modernim tehnologijama i promjenama u navikama slušatelja.

Prema svemu navedenom, promjene u navikama slušanja, izazovi u digitalnom dobu i utjecaj političkog konteksta oblikuju suvremeni rad lokalnih radijskih postaja. Iako se navike slušatelja mijenjaju, radio ostaje relevantan medij, osobito u određenim skupinama slušatelja. Lokalne radijske postaje BBŽ suočene su s izazovima digitalizacije, ali i s mogućnostima koje ona donosi. Politički utjecaj, s druge strane, stvara dodatni pritisak na rad postaja, posebno u predizbornim razdobljima. Iako su izazovi značajni, radijske postaje imaju priliku prilagoditi se i ostati važan dio lokalne medijske scene.

Na temelju analize odgovora ispitanika, rezultati istraživanja potvrđuju sve tri postavljene hipoteze:

H1: Navike slušanja radija drastično su se promijenile u posljednja dva desetljeća.

Svi ispitanici primjećuju promjene u navikama slušanja radija. Iako nisu sve radijske postaje suočene sa smanjenjem slušanosti, suočavaju se s promjenama vezanim uz internet i *streaming* servise. Premda radio i dalje ima svoju publiku, promjene su očite, posebno u načinu interakcije i izboru sadržaja. Slušatelji su zahtjevniji, imaju više mogućnosti i samim time smanjuje se interakcija, tj. dvosmjerna komunikacija, koja je nekada krasila radijske postaje.

H2: Lokalne radijske postaje susreću se s brojnim izazovima u digitalno doba.

Ispitanici naglašavaju kako digitalno doba donosi nove izazove, uključujući brzinu i točnost informacija te povećanu potrebu za prisutnošću na društvenim mrežama. Istovremeno, digitalizacija nudi i prilike za poboljšanje kvalitete sadržaja. Drugi od izazova jest prisutnost na društvenim mrežama. U današnje vrijeme, radijske postaje uz eter moraju biti aktivne i na platformama poput Facebooka, Instagrama, Tiktoka i dr. Ispitanici naglašavaju kako je održavanje prisutnosti na društvenim mrežama postalo dodatna odgovornost koja može biti zahtjevna. Time su postaje prisiljene balansirati između tradicionalnoga radijskog emitiranja i novoga digitalnog okruženja, što ponekad dovodi do kompromisa u kvaliteti ili frekvenciji objava. Jedan od ispitanika također ukazuje na trend da se radijske postaje pretvaraju u platforme koje promiču voditelje kao influencere. Od voditelja se očekuje da budu više od samoga glasa u eteru, od njih se očekuje da aktivno sudjeluju u stvaranju sadržaja na društvenim mrežama, pa čak i privatiziraju eter. Upravo to narušava tradicionalan oblik i ulogu radija. Unatoč izazovima, digitalno doba sa sobom nosi i priliku za poboljšanje tako da jedan od ispitanika ističe kako digitalizacija omogućava lokalnim radijskim postajama pružanje kvalitetnijeg sadržaja, kako programskog tako i tehničkog. Mogućnosti internetskog *streaminga*, bolje kvalitete zvuka i interaktivnih formata pozitivni su aspekti digitalne transformacije. Radijske postaje mogu proširiti svoj doseg izvan lokalne zajednice, doprijeti do šire publike i modernizirati svoje poslovanje, što im pomaže da ostanu konkurentne u digitalnom dobu.

H3: Politički kontekst BBŽ-a ima utjecaj na lokalne radijske postaje, odnosno na sadržaj koji se plasira slušateljima.

Svi ispitanici potvrđuju kako politički kontekst ima značajan utjecaj na rad radijskih postaja, posebno u financijskom smislu i uređivačkoj politici, što se osobito manifestira u predizbornim razdobljima. Jedan ispitanik ističe kako političke vijesti, kao i ostale aktualne teme, moraju biti pokrivena zbog svoje važnosti za javnost. To ukazuje da politika, kao i društvena zbivanja, neizbježno ulazi u radijski program. Ovo je posebno izraženo u manjim sredinama poput Bjelovarsko-bilogorske županije, gdje lokalne vijesti igraju ključnu ulogu u informiranju stanovništva. Važan aspekt je i financijska ovisnost lokalnih radijskih postaja o lokalnoj vlasti.

Jedan ispitanik otvoreno priznaje da se ovi mediji financiraju putem ugovora s jedinicama lokalne i regionalne samouprave, što može imati značajan utjecaj na sadržaj koji se plasira slušateljima. U takvim okolnostima, radijske postaje često imaju obvezu izvještavati o aktivnostima lokalne vlasti, što može stvoriti percepciju pristranosti ili favoriziranja određenih političkih aktera. Ova simbioza između politike i medija stvara situaciju u kojoj su radijske postaje često prisiljene balansirati između novinarske objektivnosti i financijske održivosti.

Možemo zaključiti da nijedna hipoteza nije opovrgnuta, odnosno da su svi rezultati konzistentni s postavljenim istraživačkim hipotezama.

6. Zaključak

Tema ovoga završnog rada bila je komparativna analiza lokalnih radijskih postaja BBŽ. U prvom, teorijskom dijelu rada definirana je pojava radiofonije u svijetu i u Hrvatskoj, opisan značaj radija kao medija globalno kao i lokalnih radijskih postaja u zajednicama kojima se obraćaju, detaljnije je istraženo i predstavljeno radijsko područje BBŽ te analizirana svaka od sedam radijskih postaja koje trenutno djeluju. U drugom, istraživačkom dijelu rada, na temelju podataka dostupnih na AEM-u pripremljena su pitanja za intervju koji je slijedio. Intervju se sastojao od 6 pitanja, uzorak je bio namjeran, a pitanja strukturirana i poslana e-mailom u kolovozu 2024. godine. U intervjuu su sudjelovala četiri ispitanika s tri lokalne radijske postaje koje djeluju na području BBŽ. Istraživanjem su potvrđene sve tri postavljene hipoteze:

H1: Navike slušanja radija drastično su se promijenile u posljednja dva desetljeća.

H2: Lokalne radijske postaje susreću se s brojnim izazovima u digitalno doba.

H3: Politički kontekst BBŽ ima utjecaj na lokalne radijske postaje, odnosno na sadržaj koji se plasira slušateljima.

Shodno tome, možemo zaključiti da se lokalne radijske postaje u BBŽ-u suočavaju s kompleksnim izazovima u kontekstu promjena u navikama slušatelja, digitalizacije i političkog utjecaja. Dok se ove postaje prilagođavaju novim uvjetima i tehnologijama, ključno je da nastave inovirati i osigurati kvalitetan sadržaj kako bi zadržale svoju relevantnost i ulogu u zajednici. Daljnji razvoj i prilagodba bit će neophodni za očuvanje njihove pozicije u lokalnom medijskom prostoru.

7. Literatura

Knjige:

[1] Biškup, J. 1981. *Osnove javnog komuniciranja*. Zagreb: Školska knjiga.

[2] Flick, U. 2006. *Uvod u kvalitativno istraživanje*. Beograd: Clio.

[3] Halmi, A. i Crnoja, I. 2003. *Kvalitativna istraživanja u društvenim znanostima*. Zagreb: Naklada Slap.

[4] Mučalo, M. 2002. *Radio u Hrvatskoj : povijesno-pravni razvoj radija u Hrvatskoj*. Zagreb: Fakultet Političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

[5] Mučalo, M. 2010. *Radio medij 20. stoljeća*. Zagreb: AGM.

[6] Peruško, Z. 2011. *Uvod u medije*. Zagreb: Jesenski i Turk.

[7] Škarica, V. 1967. *Godišnjak Radio-televizije Zagreb: 66*. Zagreb: Radio-televizija

Mrežni i elektronički izvori:

[1] Agencija za elektroničke medije – AEM. 2022. Dostupno na: <https://www.aem.hr/agencija/> (pristupljeno 24.05.2024.)

[2] *Analiza medijskog sektora u Republici Hrvatskoj*. Zagreb, 5. listopada 2022. Dostupno na: <https://minkulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Analize/Analiza%20medijskog%20sektora%20u%20RH.pdf>. (pristupljeno 22.05.2024.)

[3] De Forest, Lee. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/de-forest-lee>. (pristupljeno 06.05.2024.)

[4] Fessenden, Reginald Aubrey. *Pomorski leksikon (1990), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. Dostupno na: <https://pomorski.lzmk.hr/clanak/fessenden-reginald-aubrey>. (pristupljeno 06.05.2024.)

[5] Glavašević, Siniša. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/glavasevic-sinisa>. (pristupljeno 22.05.2024.)

[6] *JAVNI POZIV za financiranje programskih sadržaja pružatelja elektroničkih publikacija od interesa za Bjelovarsko-bilogorsku županiju u 2024. godini*. Bjelovarsko-bilogorska županija. Dostupno na: <https://bbz.hr/javni-pozivi-natjecaji/javni-poziv-za-financiranje-programskih-sadr%C5%Beaja-pru%C5%Beatelja-elektroni%C4%8Dkih-publikacija-od-interesa-za-bjelovarsko-bilogorsku-%C5%Beupaniju-u-2024-godini>. (pristupljeno 30.08.2024.)

[7] *KruGarešnica.info*. Dostupno na: <https://krugaresnica.info/>. (pristupljeno 27.05.2024.)

[8] *Lokalne radijske stanice zbog ovoga su nezamjenjiv izvor informacije i zabave*. JUGinfo.hr. Dostupno na: <https://juginfo.hr/dubrovacko-neretvanska/2024/02/13/lokalne-radijske-stanice-zbog-ovoga-su-nezamjenjiv-izvor-informacije-i-zabave/>. (pristupljeno 25.05.2024.)

[9] Marconi, Guglielmo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/marconi-guglielmo>. (pristupljeno 05.05.2024.)

[11] Mučalo, M. (1998). „Novinari na radijskim postajama“. *Politička misao*, 35(2), str. 222-234. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/33461> (pristupljeno 26.07.2024.)

[12] *ODLUKA o dodjeli financijskih sredstava za financiranje programskih sadržaja pružatelja radijskih i televizijskih nakladnika od interesa za Bjelovarsko-bilogorsku županiju u 2024. godini*. Bjelovarsko-bilogorska županija. Dostupno na: <https://bbz.hr/doc/usluge/Odluka-o-dodjeli-financijskih-sredstava-za-financiranje-programskih-sadr%C5%Beaja-pru%C5%Beatelja-radijskih-i-televizijskih-nakladnika-od-interesa-za-BB%C5%BD-u-2024.-godini.pdf>. (pristupljeno 30.08.2024.)

[13] *Početak radioamaterizma u Bjelovaru- Radio klub „Nikola Tesla“*. Radio club „Nikola Tesla“ 9A1GIJ. Dostupno na: https://www.rk-nikolatesla.hr/?page_id=32. (pristupljeno 25.05.2024.)

[14] „Razgovor s povodom: Kocka o prvih deset godina Super radija, najslušanije radijske postaje u županiji“. Bjelovar.live. Dostupno na: <https://bjelovar.live/razgovor-s-povodom-kocka-o-prvih-deset-godina-super-radija-najslusanije-radijske-postaje-u-zupaniji/>. (pristupljeno 25.05.2024.)

Građa:

[1] Alfa radio. Dostupno na: <https://alfaradio.hr/>. (pristupljeno 25.05.2024.)

[2] Euforija radio. Dostupno na: <https://euforija.online/>. (pristupljeno 10.07.2024.)

[3] Radio Daruvar. Dostupno na: <https://www.radio-daruvar.hr/>. (pristupljeno 25.05.2024.)

[4] Radio Grubišno Polje. Dostupno na: <https://grubisnopolje.hr/gradske-tvrtke-i-ustanove/detaljnije/radio-grubisno-polje-d.o.o.> (pristupljeno 25.05.2024.)

[5] Radio Terezija. Dostupno na: <https://www.terezija.hr/>. (pristupljeno 25.05.2024.)

[6] Super radio. Dostupno na: <https://superradio.hr/>. (pristupljeno 27.05.2024.)

8. Popis slika

Slika 4.1. Radijski nakladnici u BBŽ

19

9. Prilozi

9.1. Alfa radio

Alfa radio svoje emitiranje započinje 1. lipnja 2010. godine na frekvenciji 100,1 MHz koja je prije bila poznata kao Radio BBR. Ova dinamična radijska postaja pripada tvrtki Alfa d.o.o. iz Bjelovara, koja je u vlasništvu Danijele Vusić. Sjedište Alfa radija smješteno je na Trgu Eugena Kvaternika 7a. Alfa radio doseže sedam županija u središnjoj Hrvatskoj i Grad Zagreb, nudeći kombinaciju domaće i strane glazbe te pregled najnovijih informacija i zabavnog sadržaja. Inovativna postaja, sa samo 11 zaposlenih, osvojila je pažnju javnosti i bila nominirana za nagradu Zlatni Studio. Privukla je preko 123 tisuće slušatelja zahvaljujući pažljivo odabranoj glazbenoj *playlisti* i pravovremenim informacijama o lokalnim temama. Voditelji su, svojim opuštenim i zabavnim pristupom, odigrali ključnu ulogu u stvaranju pozitivnog dojma i povezivanja s publikom, čineći Alfa radio mjestom na kojemu se slušatelji osjećaju dobrodošlo i povezano sa zajednicom. Također, na Alfa radiju često se mogu čuti intervjui s poznatim osobama relevantnim za BBŽ.

Slogan „Glazba za sva vremena na 100,1 MHz“ odražava raznoliki glazbeni program koji uključuje retro, zabavnu glazbu i rock. Program se emitira prema sljedećem rasporedu:

- Alfa Jutro (Pon.-Pet. 6:15-9:00h): Ivan Ileković vodi kroz jutarnji *show*, predstavljajući raznolike glazbene ritmove, legendarne hitove i inspirativne priče. Posebno je istaknuta „Glazbena budilica“ ponedjeljkom, srijedom i petkom, u kojoj slušatelji biraju glazbu za razbuđivanje.
- Alfa Prijepodne (Pon.-Pet. 9:00-12:00h) Gabrijela Čuljak donosi dnevnu dozu inspiracije, aktualnosti i najbolje glazbe, prateći događaje iz središnje Hrvatske.
- Prvo Glazba (12:00-14:00h): dva sata čistoga glazbenog užitka s informacijama o najnovijim vijestima i događanjima.
- Alfa Poslijepodne (Pon.-Čet. 14:00-17:00h): Damir Kopriva spaja izvrsnu glazbu s različitim gostima i inspirativnim razgovorima.
- Alfa Večer (Pon.-Pet. 18:00-21:00h): Gabrijela Čuljak vodi večernji program s eklektičnim miksom glazbe i razgovora o važnim temama.
- Puno Glazbe Malo Priče (21:00-06:00h): Noćni program s neprekinutom glazbom.

- Alfa Vikend (Pet. 14:00-18:00h, Sub. Ned. 8:00-13:00h): Dijana Čerčić donosi najvažnija vikend događanja iz središnje Hrvatske, s fokusom na kulturu i odličnu glazbu.

Uz klasične glazbene programe, Alfa radio nudi raznovrsne emisije koje pokrivaju teme poput odgoja, obrazovanja, kulture, lokalne politike i poljoprivrede, posebno usmjerene prema mladima (Alfa generacija, Transparentno s Hrebakom, Srce Hrvatske, Letak, Moja zemlja). Upravo te emisije pridonose raznolikosti i interaktivnosti programa Alfa radija, istovremeno pružajući kvalitetne informacije i zabavu slušateljima različitih dobnih skupina.²²

Prema agenciji De Facto, Alfa radio u prva četiri mjeseca emitiranja 2019. godine brzo je postao najslušaniji radio na području BBŽ. Ovo postignuće ukazuje na veliku popularnost među slušateljima različitih dobnih skupina. Alfa radio je privukao pažnju pružanjem kvalitetnog programa koji obuhvaća kulturne, obrazovne, političke i zabavne sadržaje, čime zadovoljava različite interese lokalne zajednice. Ovaj rani uspjeh potvrđuje da Alfa radio uspješno ispunjava potrebe lokalne zajednice, pružajući snažnu osnovu za daljnji razvoj.²³

9.2. Super radio

Super Radio Bjelovar, osnovan 21. prosinca 2010. godine, emitira program na frekvenciji 89,0 i 105,4 MHz te putem interneta. Ova radijska postaja djeluje iz dva studija smještena u Čazmi i Bjelovaru, a sjedište je na adresi Ante Starčevića 9, 43000 Bjelovar. Super Radio poznat je po svojim programima koji uključuju domaće i strane hitove, a ima i mobilnu aplikaciju kojom omogućuje slušanje gdje god se nalazili. Direktor Super Radija je Dražen Kocijan, poznatiji kao Super Kocka. Ova radijska postaja može se pohvaliti mnogim nagradama, njihov internetski portal je nagrađen od strane HURIN-a, tu su i nagrade za radijski program i *jinglove*. Posljednja nagrada izaziva poseban ponos, a to je Zlatni mikrofon za najboljeg voditelja 2023. koja je dodijeljena Draženu Kocijanu, a sudjelovalo je čak 70 radijskih postaja u Hrvatskoj. Spajanjem s Radijom Čazma te dodjelom još jedne frekvencije ovaj radio dobiva veću pokrivenost, a isto tako i slušanost kao što i njihov slogan „najslušaniji radio u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji“ govori. Također, direktor ističe kako nikad nisu miješali glazbu i politiku te da i danas sviraju muziku iz ex Jugoslavije, što ljudima (kako primjećuju) nedostaje. Program se emitira po sljedećem rasporedu:

²² <https://alfaradio.hr/>

²³ <https://www.klikni.hr/aktualno/2020/06/01/alfa-rodendan-najslusaniji-radio-u-bjelovaru-i-bbz-osvaja-sredisnju-hrvatsku/>

- Jutarnji *show*: od 6:00 do 9:30h koji preko tjedna vodi Super Kocka, a vikendom mu se pridružuje Super Silvija. U jutarnjem *showu* pušta se domaća i strana glazba, vijesti Media Servisa, aktualnosti BBŽ, želje i pozdravi, glazbene želje i još puno toga.
- Dnevni ritam: od 9:30 do 13:00h. Super Silvija zadužena je za dnevni ritam, domaću glazbu i aktualnosti, želje i pozdrave. Nedjeljom vodi program zajedno sa Super Kockom, a ponekad se uključuje i Lorenzo Kocijan.
- Dnevni ritam: od 13:00 do 16:30h, slušatelji se druže sa Super Alex, a ovaj dio programa uključuje domaću glazbu i aktualnosti, kao i želje i pozdrave.
- Glazbeni program: uključuje glazbu, domaću i stranu, ex jugoslavenske hitove i slično. Robert i Vesna Ruklić zaduženi su za aktualne vijesti, eko zonu, regionalno i kulturu.
- Top 20: Subotom s početkom u 20:00h, Aleksandra Kuhar i Angelo Kocijan donose tjednu listu hitova.
- Narodno veselje i mali oglasi: svakog petka od 20:00h Željko Košić zadužen je za domaće hitove narodne glazbe, želje i pozdrave, TV prijenos (na internetskoj stranici radija), glazbene želje i gostovanja; dok male oglase emitiraju u jutarnjim satima.

Isto tako, slušatelji su mogli i gledati Dražena Kocijana u različitim emisijama jer je bio voditelj *show* emisije Farma na Novoj TV, sudjelovao u *reality showu* Big Brother na RTL-u te u emisijama 3,2,1 Kuhaj i Večeri za 5; čime se probio u marketingu i suradnji s poslovnim partnerima. Upravo zbog svojih voditelja, kao i raznovrsnih programa i vrste glazbe, Super Radio jedan je od slušanijih u BBŽ.²⁴

9.3. Radio Terezija

Radio Terezija lokalna je radijska postaja sa sjedištem na adresi Šetalište dr. Ivše Lebovića 28, Bjelovar. Ova radijska postaja emitira se na frekvencijama 99,2MHz i 93,2 MHz, a s emitiranjem je počela 21. studenog 2005. godine. Od tada, tim radija značajno je unaprijedio svoj program. U 2020. godini promijenili su pristup, fokusirajući se na svjetske hitove i popularne pjesme prošlih godina koje još uvijek izazivaju pozitivne emocije. Slogan „Bjelovarski hit radio NO.1“ učinkovito komunicira da je postaja lokalno voljeni izvor popularne glazbe te dodatno naglašava njeno vodstvo i povezanost sa zajednicom Bjelovara. Direktor Radija Terezije je Zvezdan Crlenjak, a

²⁴ <https://superradio.hr/>

njihova mala radijska ekipa okuplja pet djelatnika: Branimir Kuretić, Ivanka Vrhovnik, Antonia Pavleković, Monika Đonđ i Nikolina Res. Program ove radijske postaje vrlo je šarolik, a čini ga:

- Jutarnji program: ovaj dio dana posvećen je buđenju slušatelja uz energičnu glazbu i pozitivne vijesti, a voditelji se fokusiraju na lagane i optimistične teme kako bi slušateljima pružili dobar početak dana.
- Dnevni program: tijekom dana, Radio Terezija emitira mješavinu aktualnih svjetskih hitova i nostalgичnih pjesama koje izazivaju pozitivne emocije. Voditelji često razgovaraju o aktualnim temama i događajima u Bjelovaru i okolici.
- Informativne emisije: ovaj program uključuje redovite informativne blokove s kvalitetnim i provjerenim informacijama iz grada i okolice. Emisije pružaju ažurirane vijesti, vremensku prognozu, prometne informacije i druge korisne podatke za slušatelje.
- Popodnevni program: obuhvaća dinamičnu glazbu i razgovore o različitim temama, uključujući lokalnu kulturu, sport i društvene događaje. Voditelji su fokusirani na interakciju sa slušateljima, često uključujući poruke i pozive.
- Večernji program: u večernjim satima na Radiju Terezija možemo čuti hitove iz prošlih godina i lagane melodije. Voditelji razgovaraju o lokalnim temama, nerijetko uključujući intervjue s lokalnim umjetnicima i zanimljivim osobama.
- Noćni program: noću se emitira neprekinuti glazbeni program koji pruža opuštajuću atmosferu za slušatelje koji ostaju budni do kasno.

Radio Terezija ima i svoju internetsku stranicu, kao i Instagram i Facebook na kojemu objavljuju različite informacije o zbivanjima u gradu Bjelovaru i okolici. I ova radijska postaja svojim slušateljima pruža raznolik i kvalitetan sadržaj, kombinirajući glazbu, informacije i interakciju, čime osigurava da svaki dio dana bude ispunjen zanimljivim i korisnim sadržajem.²⁵

9.4. Radio Daruvar

Radio Daruvar, na frekvenciji 91,5 MHz, pruža informativne emisije, glazbene programe te kulturne i sportske emisije relativne za područje grada Daruvara i širu regiju. Radio Daruvar poznat

²⁵ <https://www.terezija.hr/>

je pod sloganom „uvijek zajedno“, a od 1968. godine svojim slušateljima kontinuirano nudi bogat i raznovrstan program, kako informativni tako i zabavni. Direktor Radija Daruvar je Kristijan Šengl, a programska shema uključuje različite emisije koje pokrivaju informativne, kulturne, glazbene i sportske teme:

- Jutarnji program: obuhvaća emisije koje donose vijesti, vremensku prognozu, prometne informacije i zanimljive priče iz lokalne zajednice.
- Kulturne emisije: pokrivaju događanja u Daruvaru i okolici, uključujući predstave, izložbe i koncerte.
- Sportske emisije: analiziraju sportska događanja, donose intervju s lokalnim sportašima i vijesti iz svijeta sporta.
- Glazbene emisije: emitiraju kombinaciju domaće i strane glazbe, s posebnim naglaskom na popularne hitove i retro glazbu.

Na Radiju Daruvar angažirano je nekoliko voditelja koji svojim radom i interakcijom pridonose kvaliteti programa:

- Maja Horvat: voditeljica jutarnjeg programa, poznata po svojoj energiji i interakciji sa slušateljima.
- Ivan Novak: voditelj informativnih emisija i specijalnih priloga o lokalnim događanjima.
- Ana Kovačević: voditeljica glazbenih emisija, zadužena za odabir glazbenih hitova i vođenje večernjeg programa.
- Marko Petrović: sportski novinar i voditelj sportskih emisija, poznat po intervjuima s lokalnim sportašima i izvještavanju s terena.

Ova lokalna radijska postaja s dugom poviješću i raznolikom programskom shemom već godinama pokriva potrebe šire publike, a uz angažirane voditelje i kvalitetne emisije igra važnu ulogu u životu Daruvarčana. I ova radijska postaja ima svoju internetsku stranicu na kojoj svakodnevno objavljuju tekstove vezane uz događanja u gradu i okolici, ali i informacije o radiju.²⁶

9.5. Radio Krugoval Garešnica

²⁶ <https://www.radio-daruvar.hr/>

Radio Krugoval Garešnica, poznat po frekvenciji 93,1 MHz, započeo je emitiranje 9. studenog 1992. godine pod nazivom „Krugovalna postaja Garešnica“ na adresi Nazorova 25. U početku su zapošljavali dvoje djelatnika, bivših novinara garešničkog dopisništva *Moslavačkog lista* iz Kutine. Vladimir Babić bio je prvi glavni i odgovorni urednik, a ubrzo nakon toga je umirovljen. Radio je tada imao desetak mladih suradnika dok su ravnatelje-volontere birali predstavnici osnivača, tadašnje općine Garešnica, putem Upravnog odbora. Isprva je radio emitirao tri sata programa dnevno, a kasnije pet sati, uz pokretanje emisija za poljoprivrednike, za mlade, sportske emisije i mozaične emisije „Srijedom u gostima“. Snaga emitiranja ostala je nepromijenjena na 360 W, a signal pokriva područje središnje Hrvatske s naglaskom na zapadnu Slavoniju. Tijekom Domovinskog rata, radio je redovito izvještavao o okupiranim područjima i aktivnostima Odbora za humanitarnu pomoć, smještaju prognanika i izbjeglica u Dišniku (sadašnjem Kampu izviđača), gradskom hotelu i privatnim smještajima. Tijekom vojno-redarstvene akcije Bljesak, radio je emitirao 24 sata dnevno s dežurnim ekipama, spreman za izravna javljanja. Osnivanjem trgovačkog društva, radio mijenja ime u Krugoval 93,1 MHz, Garešnica, d.o.o. Vlasnička struktura ostaje ista, osim što su općina Garešnica i tri manje općine (Hercegovac, Berek i Velika Trnovitica) postale vlasnici radija. Razmišlja se o dokapitalizaciji ili prodaji dijela vlasništva. Program radija ostaje informativno-zabavni s tendencijom veće komercijalizacije. Voditeljski tim Radija Krugoval Garešnice čine iskusni radijski profesionalci koji svojim radom i pristupom obogaćuju radijski program. Poznatiji voditelji Radio Krugovala:

- Mirela Baotić: voditeljica koja je poznata po svom opuštenom i prijateljskom stilu vođenja emisija.
- Ivan Čuljak: voditelj koji se specijalizirao za informativne i sportske emisije.
- Ana Špoljarić: voditeljica kulturnih i zabavnih emisija, poznata po angažmanu u lokalnoj zajednici.

Unazad 20 godina kroz Krugoval su prošli i ovi djelatnici: Vladimir Babić, Zorica Crkvenac, Dubravka Vukoja, Igor Čačić, Goran Puček, Marinela Kermeci, Josip Tukara, Oliver Sakač, Marta Klobučar, Danijela Crnički, Robert Čajsa, Arijana Đuranić, Vesna Milanović, Danijela Mlinac, Sanja Nikšić i Tomislav Pleš. Danas, Krugoval emitira 24-satni program, od čega 10 sati uživo, a sadržaje vezane uz radio objavljuje na internetskoj stranici grada Garešnice.²⁷

²⁷ <https://krugareshnica.info/>

9.6. Radio Grubišno Polje

Radio Grubišno Polje je lokalna radijska postaja koja emitira na frekvenciji 95.1 MHz. Svoj radijski program nudi od 07:00 do 19:00 sati, a poznata je po bogatom izboru sadržaja koji uključuje glazbu, zabavu, informacije, vjerske, kulturne, obrazovne, sportske i manjinske sadržaje. Fokusan je na informiranje o događanjima u gradu i okolici, često emitirajući programe koji promoviraju lokalne kulturne i sportske aktivnosti. Ova je postaja ključna za povezivanje zajednice i pružanje platforme za lokalne inicijative. Radio Grubišno Polje počeo je s emitiranjem 10. listopada 1991. godine, prvotno na frekvenciji 103,9 MHz. Osnovan je s ciljem pravodobnog i točnog informiranja tijekom ratne godine. Mijenjao je broj zaposlenih, radno vrijeme i programski koncept, ali je ostao važan izvor informacija i zabave za lokalnu zajednicu

Program Radija Grubišno Polje uključuje raznovrsne emisije, od dnevnih novosti, kulturnih i obrazovnih sadržaja do emisija usmjerenih prema djeci i mladima. Neke od značajnih emisija jesu:

- Dnevne novosti: emitiraju se od ponedjeljka do petka u 16 sati, s reprizom u 20 sati.
- Povjestice: emisija koja se bavi povijesnim temama.
- Bez predrasuda: emisija koja istražuje različite društvene teme.
- Gradski aktualac: posvećena lokalnim aktualnostima.
- Gost u studiju: intervju emisija s gostima.
- Sretno dijete: emisija usmjerena na sadržaje za djecu i mlade.

Radio je smješten na adresi Trg bana Josipa Jelačića 7, Grubišno Polje, Hrvatska, 43290. Direktor radija je Dražen Čvek, urednica programa Vesna Žagar Janošić, novinar i administrator internetske stranice grada Michael Palijan, a tehničari i voditelji Ivana Škec Horak, Antonio Kolarić, Ivan Meheš i Tony Dvoržak. Radio Grubišno Polje nastavlja biti ključan medij za informiranje i zabavu lokalne zajednice, pružajući raznovrsne sadržaje koji zadovoljavaju interese slušatelja. Isto tako, zanimljivo je napomenuti kako Radio Grubišno Polje nema svoju internetsku stranicu, a informacije o radiju objavljuje na svojoj Facebook stranici i stranici grada Grubišno Polje.²⁸

9.7. Online radio Euforija

²⁸ <https://grubisnopolje.hr/gradske-tvrtke-i-ustanove/detaljnije/radio-grubisno-polje-d.o.o>

Početak travnja 2024. godine s emitiranjem je počeo *Online* Euforija radio. Riječ je o projektu iza kojeg stoje mladi glazbenik Dalibor Turković i njegova supruga Martina Turković, a sjedište je na adresi Ante Kovačića 54, 43000 Bjelovar. „Putovanje kroz povijest i ritmove današnjice – Doživite Euforiju na svakom koraku! Budi slobodan, budi Euforija!“ slogan je ovoga radija, a sukladno tome na radiju se mogu čuti domaći i strani pop i rock hitovi, odnosno zaboravljene pjesme. U sklopu Euforije ne pruža se samo vrhunska glazba, već je to i prostor za kreativnost i izražavanje. Radio Euforija pruža usluge i u sljedećim područjima:

- fotografske djelatnosti – videosnimanje važnih događaja i svečanosti, poput vjenčanja i sastanaka,
- djelatnosti snimanja zvučnih zapisa i izdavanja glazbenih zapisa,
- umjetničko stvaralaštvo,
- internetski portali.

Između ostaloga djelatnici radija Euforija nastoje biti aktivni i na društvenim mrežama poput Instagrama, Facebooka i Tiktoka, gdje na dnevnoj bazi objavljuju zanimljivosti i informacije vezane uz ovu radijsku postaju.²⁹

²⁹ <https://euforija.online/>

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, KLARA KRANJEVIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica ~~(završnog)~~ diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom KOMPARATIVNA ANALIZA LOKALNIH RADIJSKIH POSTAJA BJELOVARSKO-BILOGOVSKE ŽUPANIJE te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Kranjević Klara
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, KLARA KRANJEVIĆ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom ~~(završnog)~~ diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom KOMPARATIVNA ANALIZA LOKALNIH RADIJSKIH POSTAJA BJELOVARSKO-BILOGOVSKE ŽUPANIJE čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Kranjević Klara
(vlastoručni potpis)